

ELANIKE TEADLIKKUS JA HOIAKUD MAAPÕUE VALDKONNAS

Elanikkonna küsitlus (15-74a.)

Uuringut rahastas:

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Pärnu mnt 102, 11312 Tallinn
Tel 585 29 700
post@туру-uuringute.ee
www.turu-uuringute.eu

Turu-uuringute AS
August 2017

Turu-uuringute AS

Sisukord

SISSEJUHATUS, METOODIKA	4
1 Valim	4
2 Küsitlustöö.....	4
3 Andmetöötlus ja valimivea hinnang	5
KOKKUVÕTE.....	6
UURINGU TULEMUSED	9
1 Vastanute struktuur	9
2 Teadlikkus maapõue temaatikast.....	11
2.1 Teadlikkus Eesti maavaradest.....	11
2.2 Olulisemad maapõueressursid	12
2.3 Hinnang enda kursisolule	13
2.4 Teadlikkus maavarade kasutamisest.....	15
2.5 Teadlikkus ressurssidest, mida tekib juurde.....	18
2.6 Kursisolu maavarade uurimisega.....	19
2.7 Milliseid teemasid tuleks uurida?	20
3 Valdkonnas tegutsevate asutuste tuntus	22
4 Elanike hoiakud kaevandamise teemade puhul	25
4.1 Põhjused, miks kaevandamine on kahjulik	26
4.2 Suhtumine maavarade kaevandamisse	27
4.3 Maapõueressursside uurimine ja kasutuselevõtt.....	28
4.4 Maavarade asendamine	29
4.5 Suhtumine maavarade kaevandamisse ja valdkonda	30
5 Kursisolu riigi plaanidega ja maapõuepoliitikaga	32
5.1 Üldine kursisolu riigi plaanidega	32
5.2 „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ tuntus	34
6 Elanike huvi teema vastu ning informeeritus	36
6.1 Huvi maavaradega seotud teemade vastu	36
6.2 Info kättesaadavus.....	37

6.3	Milline info ei ole kättesaadav?	38
6.4	Infoallikad.....	39
6.5	Millises ülikoolis saab õppida mäendust?	40
6.6	Viimane maapõue valdkonna uudis.....	41
LISA 1	VABAD VASTUSED	42

SISSEJUHATUS, METOODIKA

Käesolev aruanne on koostatud 9.–17.augustini 2017 Turu-uuringute AS poolt läbi viidud uuringu põhjal. Uuringu tellijaks on Keskkonnaministeerium.

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada:

- Elanike teadlikkus maavaradest, nende kaevandamisest
- Suhtumine maavarade uurimise ja kaevandamise teemadesse
- Elanike informeeritus teemavaldkonnast, infoallikad ja infovajadus

Uuringu aruanne annab ülevaate tulemustest nii teksti kui ka jooniste kujul. Aruande juurde kuulub tabelmaterjal tulemustega taustandmete lõikes.

1 Valim

Uuringu üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat. Valimi suurus on 1000 inimest.

Valimi mudel koostati rahvastikustatistika andmebaaside alusel. Valimi koostamisel võetakse aluseks üldkogumi proportsionaalne mudel soo, vanuserühma, maakondade ning asulatüüpide lõikes vastavalt Eesti Statistikaameti rahvastikuandmetele.

2 Küsitlustöö

Uuring viidi läbi veebipaneeli meetodil. Küsitlustöö toimus perioodil 9.–17.augustini 2017.

Turu-uuringute AS-i veebipaneeli kuulub hetkel ca 15 000 aktiivset liiget vanuses 15+ aastat. Veebipaneeli küsitlustes rakendatakse kvoote sotsiaal-demograafiliste gruppide proportsioonide määramiseks ning juhuvalikut gruppide piires. Küsitlemisel saadetakse vastajatele e-kiri, mis sisaldab linki küsitluskeskkonda programmeeritud ankeedi veebipõhiseks täitmiseks. Iga vastaja link on individuaalne, mis välistab võimaluse sama ankeeti täita mitu korda.

Vastajal on võimalus täita ankeeti kas eesti või vene keeles. Vastajatele, kes pole määratud ajaks ankeeti täitnud, saadetakse meeldetuletuskiri. Kui küsitluse käigus selgub, et mõnes tausrühmas on vastajaid vajalikust vähem, kasutatakse nende puhul lisavalimit.

Vajadusel kaalutakse andmeid enne andmeanalüüsi ristlõikes sugu/vanus/piirkond.

3 Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uringuandmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS 11.5. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati kadude tasandamiseks andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumisel arvestati soo, vanuse ja regiooni faktorit.

Uuringu tulemused on laiendatavad kogu Eesti elanikkonnale, veaprotsent ei ületa 3,09%. Valimivea piirid 95% usaldusnivool on välja toodud tabelis 1:

Tabel 1. Valimivea piirid 95% usaldusnivool

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,73%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,31%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,64%	12,39%	12,07%	11,59%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,73%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,76%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,94%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,94%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,87%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,92%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,65%	5,54%	5,39%	5,18%	4,90%	4,52%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,01%	3,79%	3,50%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
800	3,46%	3,46%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
1 000	3,09%	3,09%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

Näide: 1000 vastajaga uuringu tulemuste veaprotsent jääb vahemikku 0,87 - 3,09

KOKKUVÕTE

Eesti kõige olulisemat maavara – põlevkivi – oskab spontaanselt nimetada 86% Eesti elanikest. Turvast teab spontaanselt 40%. Lisaks nimetati paekivi (29%), liiva (22%), lubjakivi või dolomiiti (19%).

Juhul, kui variandid on ette pakutud, teab üle 80% vastanutest, et olulisemad ressursid on meil põlevkivi, turvas, liiv ja kruus. Sama oluliseks peavad elanikud ka mineraalvett, mida samuti märkis oluliseks või väga oluliseks 89%. Lubjakivi ja ravimuda märkis oluliseks veidi alla 80% vastanutest. Savi ja graniiti hindab oluliseks võrdselt 69%, fosforiiti 60% ning metallitooret 56% elanikest.

Elanikud hindavad oma teadmisi maavarade valdkonnas küllaltki adekvaatselt - heaks hindas neid vaid 19%, sh väga heaks 2%. 72% elanikest soovib peab oma teadmisi halvaks (sh 20% väga halvaks). Mehed hindavad oma teadmisi mõnevõrra paremaks kui naised. Kõige madalamalt hindas oma teadmisi vanuserühm 30-39a., kõige kõrgemalt vanuserühm 15-19a. Eestlased hindavad oma teadmiste taset paremaks võrreldes mitte-eestlastega. Piirkondadest paistab hea tulemuse poolest silma Ida-Virumaa.

Uuringust selgus, et maavarade kasutamise osas on elanikkonna teadmised küllaltki madalal tasemel ning probleemiks on see, et ei osata luua seoseid kaevandatavate maavarade ja nende kasutamise vahel. Taoline tulemus annab alust arvata, et elanikud ei tunnetata sageli maavaradest saadavat kasu, kuna ei seosta maavarasid enda igapäevase tarbimisega.

Maavarade uurimise teemaga on kursis vaid 5% elanikest. Keskmisest paremini on kursis Ida-Virumaa elanikud, mehed, vastajad vanuses 60+ ning kõrgharidusega inimesed.

Elanikud peavad maavarade kaevandamise mõjude uurimist väga oluliseks – 69% arvab, et senisest rohkem tuleks uurida kaevandamisega tekkivat keskkonnamõju, 64%, et majanduslikku mõju ja 58%, et uurimist vajab ka kaevandamise sotsiaalne mõju. Vaid 1% vastanutest hindas, et maavaradega seonduvat tuleks uurida praegusest vähem.

Oma kursisolu maapõue kasutuse korraldamisega tegelevate asutustega märkis piisavaks 15% ning ebapiisavaks 58% vastanutest. Keskmisest paremini on antud küsimusega kursis mehed, kahe vanima vanuserühma esindajad, kõrgharidusega ja Ida-Virumaa elanikud.

Ühe teemana puudutas uuring ka seda, kes saab elanike arvates kasu maavarade kaevandamisest. Suurimaks kasusaajaks hinnatakse ettevõtjaid – 90%. Teiseks kasusaajaks reastus riik (88%) ja kolmandana nähakse kasu riigi elanikele (70% arvates). Elanikele kahjulikuks peab kaevandamist soovist 18% elanikkonnast.

Põhjendustes, miks kaevandamine on kahjulik, toodi peamiselt välja arvamus, et kaevandamine rikub keskkonda ja loodust - 121 korral. Lisaks arvatakse sagedamini, et Eesti elanikud ei saa kaevandamisest mingit kasu, vaid peavad kandma selle kahjud ja et kaevandamine ei ole jätkusuutlik tegevus.

Elanike soodsat suhtumist näitab ka asjaolu, et 92% vastanutest suhtub maavarade kaevandamisse pooldavalt, kui seejuures arvestatakse jätkusuutlikkusega ja tehakse võimalikult vähe kahju keskkonnale. Seda, et kaevandamisega tuleb tegeleda vaatamata keskkonna kahjudele, arvas 4%. Vähesed vastajad on täielikult vastu maavarade kaevandamisele, neid on 1% elanikkonnast.

Edasises uuringutega seotud tegevuses tuleks elanike arvates riigil eelkõige tähelepanu pöörata põhjaveele. Tegeleda tuleks lisaks veel ehitusmaavaradega, turbaga, põlevkivi ja maapõuesoojusega. Samuti selgus, et 62% elanikest arvab, et ka fosforiidi uurimisega tuleks tegeleda, sh 18% arvab, et esimeses järjekorras. Vastu on antud ideele 16% elanikkonnast.

Selgus, et isiklikult tunnetab kaevandamise negatiivset mõju 10% Eesti elanikest, 80% seda ei tunnetata. Elanikud suhtuvad pooldavalt seni kasutamata maapõueressursside kasutuselevõtmisesse, kui seda tehes täita kõiki keskkonnanõudeid (79%). Eitaval seisukohal on siinjuures 11% elanikest.

Maapõue kasutamise seotud erialadesse suhtub soodsalt 43% elanikkonnast, kes kas läheks ise või soovitaks tuttavatele vastavate erialade õppimist. Mittesoosivalt suhtub erialasse 33%. Alg- ja põhiharidusega vastajad suhtuvad antud erialadesse paraku keskmisest leigemalt. Keskmisest veidi positiivsemalt suhtuvad teemasse seevastu Ida-Virumaa elanikud.

Ida-Virumaa elanike hinnangute puhul ilmnes, et kuigi kaevandamise negatiivset mõju tunnetavad nad isiklikult keskmisest märksa enam (26%), siis samal ajal hindavad selle vastajagrupi esindajad riigi maavaradest saadava kasu keskmisest suuremaks ja on ka pooldavamal seisukohal siiani kasutamata ressursside kasutuselevõtu suhtes.

Riigi tulevikuplaanidest seoses maavarade kaevandamisega palju ei teata – vaid 8% elanikest hindab oma kursisolu heaks. Halvasti või pigem halvasti on aga riigi plaanidega kursis 80% elanikest. Dokumendist „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ on kuulnud küllaltki vähesed vastajad – 6%.

Kuigi teadlikkuse näitajad ei ole kõrged, valitseb elanike seas suhteliselt suur huvi mitmete maavaradega seotud teemade vastu. Kõige huvipakkuvamaks osutus kaevandamisega seotud keskkonnariskide teema, mille vastu tunneb huvi 73% elanikest. Järgnevalt huvitab elanikke fosforiidi kaevandamisega seonduv (68%), teadusuuringute tulemused (66%), maavarade uurimise ja varudega seonduv (61%) ning maavarade jätkusuutlik kaevandamine (61%).

Teistest sagedamini on jätkusuutliku kaevandamise alast huvitatud vanuserühm 20-29a. Õpilasi ja üliõpilasi huvitab muude elanikkonnarühmadega võrreldes märksa sagedamini kaks teemat, milleks on keskkonnariskid (93%) ja fosforiidi kaevandamisega seonduv (67%).

Rääkides maapõuealase info kättesaadavusest selgus, et pea pooled vastanutest ei osanud öelda, kas info on hästi kättesaadav või mitte. Tõenäoliselt ei ole inimesed antud teemade kohta infot otsinud. Infot peab kättesaadavaks 35% ning halvasti kättesaadavaks 17%.

Selgitustes halvale info kättesaadavusele kurdeti kõige sagedamini, et infot on lihtsalt väga vähe, samuti pole teada, kust seda otsida või et info on keeruline. Lisaks arvati, et vähe on ka sellealast meediakajastust. Osa vastajaid arvab, et info on salastatud (tõde varjatakse). Üldiselt võib öelda, et igasuguse info järele valitseb suhteliselt suur nõudlus.

Olulisemateks infoallikateks maapõue teemade kohta on elanikele olnud meediakanalid: televisioon (52%), uudisteportaalid (45%), raadio ja üleriigilised ajalehed. Neljandale kohale reastus sotsiaalmeedia, kust on infot saanud 21%. Samadest kanalitest soovitakse ka edaspidi peamiselt infot saada, kuid seda peaks olema rohkem ja arusaadavamal kujul.

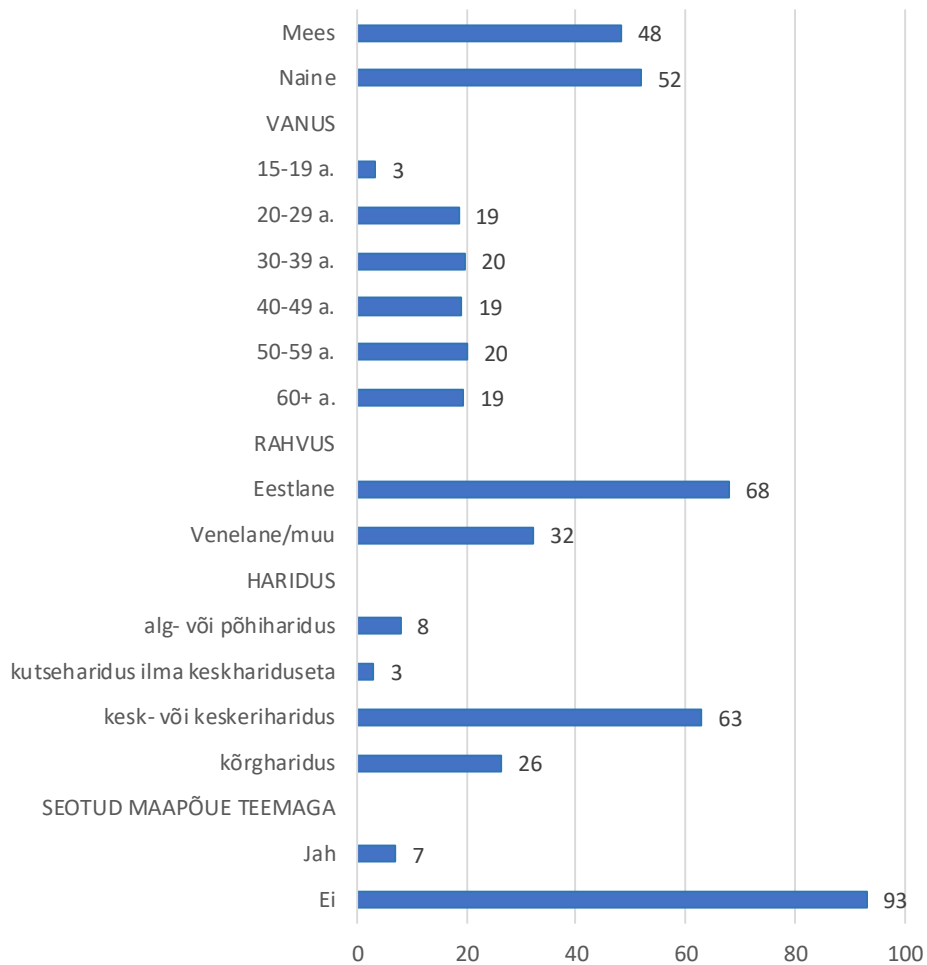
Viimaseks maapõue alaseks uudiseks, mis vastajatele meenus, osutus kõige sagedamini mõni uudis fosforiidi teemal.

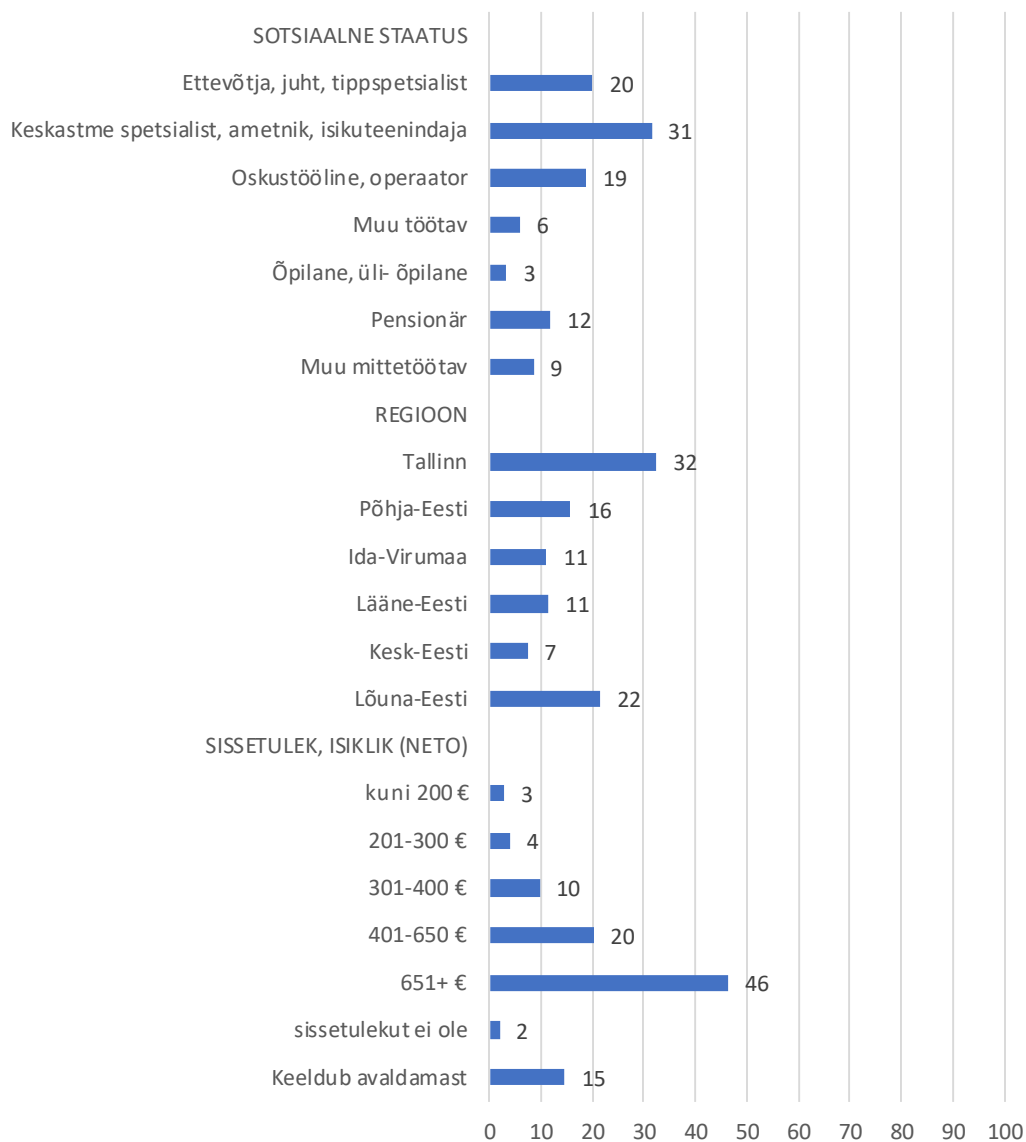

UURINGU TULEMUSED

1 Vastanute struktuur

Joonis 1. Vastanute struktuur 1, n=1027, %

Joonis 2. Vastanute struktuur 2, n=1027, %

2 Teadlikkus maapõue temaatikast

2.1 Teadlikkus Eesti maavaradest

Esmalt vaadeldi uuringus teemat, kuidas inimesed üldiselt tunnevad Eesti maavarasid. Küsimus: Millised on peamised maavarad, mida Eestis kaevandatakse? Kirjutage kolm peamist. Tegemist oli avatud küsimusega, kus vastusevariante ette ei pakuta.

Eesti olulisimat maavara – põlevkivi – oskas spontaanselt nimetada 86% elanikest. 75%-le meenus see esimesena ning teise või kolmandana 11%-le (joonis 3). Paar vastajat oskas ka nimetada Eesti põlevkivi täpsemat nimetust: kukersiit.

Turvast oskas spontaanselt nimetada 40% elanikest, sh 5% esimese valikuna. Lisaks on tuntumad maavarad paekivi (29%) ja liiv (22%). Paekivi tuntumaid liike lubjakivi või dolomiit nimetas kokku 19% vastanutest. Kruus, fosforiit ja muud maavarad meenusid küllalt vähestele vastajatele.

Ekslikult nimetas 10% elanikest Eestis kaevandatavate peamiste maavarade seas kivisütt ning 2% graniiti. Kaevandatavate maavarade hulka ei kuulu ka puit ega mineraalvesi, ehkki on arusaadav, et osa vastajatest pidas silmas loodusressursse laiemalt.

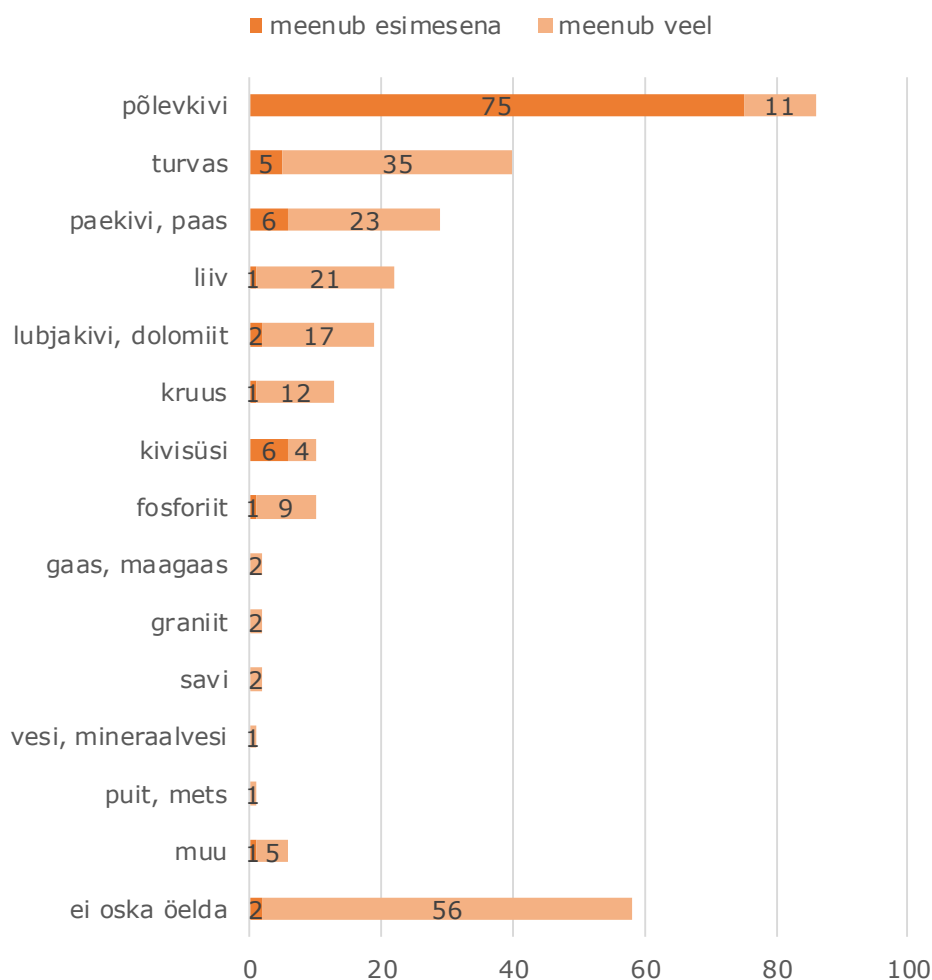
Muude vastuste seas nimetati lisaks veel järgmiseid: kuld (2 korral), nafta, gratoliit, muda või ravimuda, muldmetallid, harilikud metallid ja killustik.

Vastanutest 2% ei osanud nimetada mitte ühtegi maavara.

Mehed tunnevad naistest paremini põlevkivi ja kruusa. Vanim vanuserühm (üle 60-aastased) nimetas keskmisest sagedamini samuti põlevkivi, kruusa ja lisaks ka paekivi. Eestlastele on mitte-eestlastega võrreldes tuntumad maavarad liiv, kruus ja paekivi. Kõrgharidusega vastajatest nimetas esimesena põlevkivi 80%. Ida-Virumaa vastajatest meenub esimeses järjekorras põlevkivi 94%. Järva maakonna elanikele meenub ülejäänud vastajatest sagedamini paekivi – teise valikuna 36%.

Maapõue temaatikaga seotud inimeste vastused esimese küsimuse puhul oluliselt keskmisest tulemusest ei erine. Vähem nimetasid nad küll esimese valikuna kivisütt, kuid seda tegi neist siiski 2%. Keskmisest mõnevõrra sagedamini nimetas see vastajagrupp teise valikuna kruusa ja turvast.

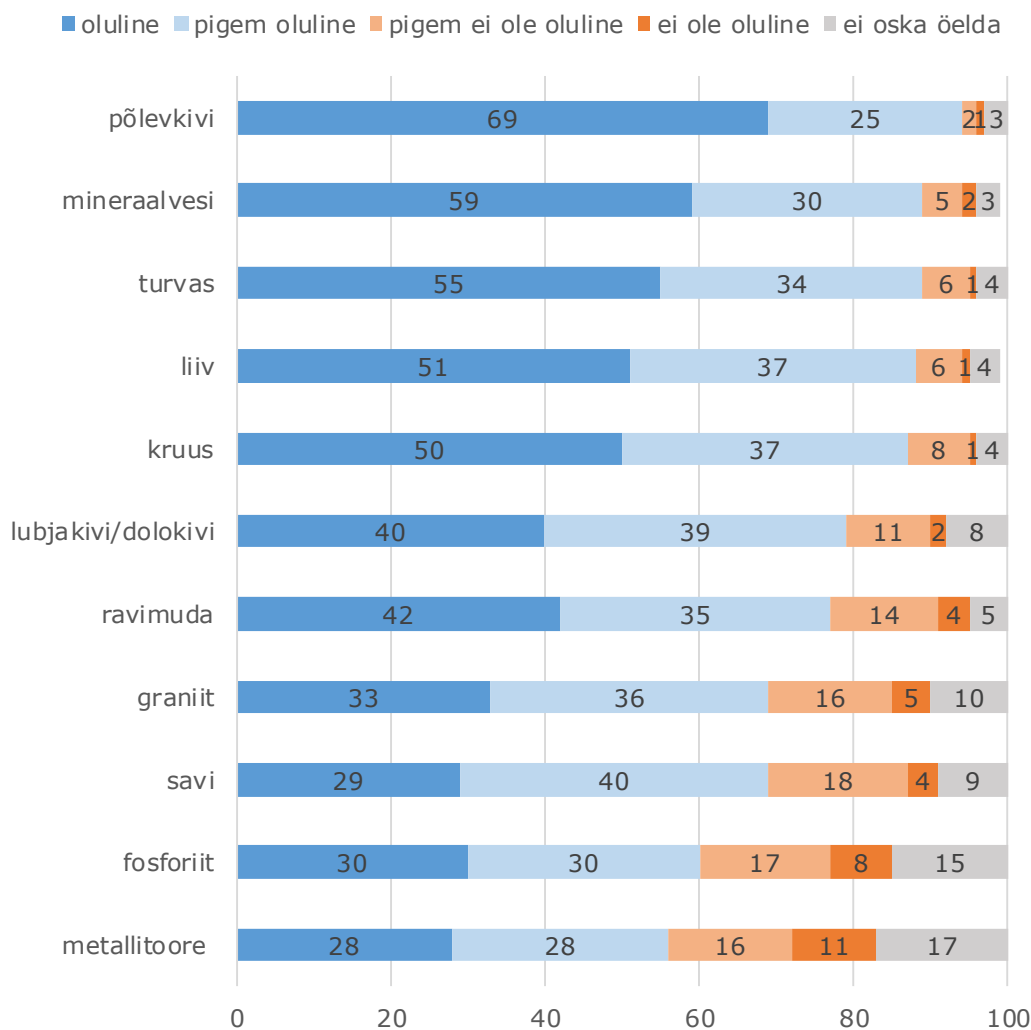
Maavarade uurimise teemaga on kursis vaid 5%, kes vastas: pigem hästi – üldtulemuses ei vastanud keegi: väga hästi. Kursis ei ole teemaga 87%, kellest 42% on väga halvasti kursis (joonis 9).

Joonis 3. Maavarade spontaanne tunnus, %, n=1027**2.2 Olulisemad maapõueressursid**

Küsimus: Palun märkige iga järgneva maapõueressursi kohta, kui oluline on see teie arvates Eestile?

Juhul, kui variandid on ette pakutud, teab üle 80% vastanutest, et olulisemad ressursid on meil põlevkivi, turvas, liiv ja kruus (vastused oluline ja väga oluline). Sama oluliseks peavad elanikud ka mineraalvett, mida samuti märkis oluliseks või väga oluliseks 89% vastanutest (joonis 4). Lubjakivi ja ravimuda märkis siin oluliseks veidi alla 80% vastanutest. Savi ja graniiti hindab oluliseks võrdselt 69%, fosforiiti 60% ning metallitooret 56% elanikest.

Kokkuvõttes võib antud küsimuse põhjal öelda, et teadlikkus maavarade olulisusest pole elanikkonna seas väga kõrgel tasemel, kuna suhteliselt ühtlaselt märgiti oluliseks kõik nimetatud ressursid. Erandiks on siinjuures põlevkivi, mille olulisust teatakse väga hästi.

Joonis 4. Eestile olulisemad maapõueressursid, %, n=1027

Uuringust selgus, et graniidi osas on teadlikkus suurem noorimal vanuserühmal (15-19a.) ja kõrgharidusega vastajatel. Mõlemas rühmas on keskmisest sagedamini märgitud see mitteoluliseks ressursiks – vastavalt 30% ja 28%. Mitte-eestlastest seevastu märkis graniidi oluliseks või pigem oluliseks maavaraks 40%. Mitte-eestlaste vastustes paistab samal ajal silma, et keskmisest sagedamini oskavad nad oluliseks maavaraks märkida fosforiidi.

2.3 Hinnang enda kursisolule

Küsimus: Milliseks hindate oma kursisolu Eesti maavarade ja nende kaevandamise teemadega?

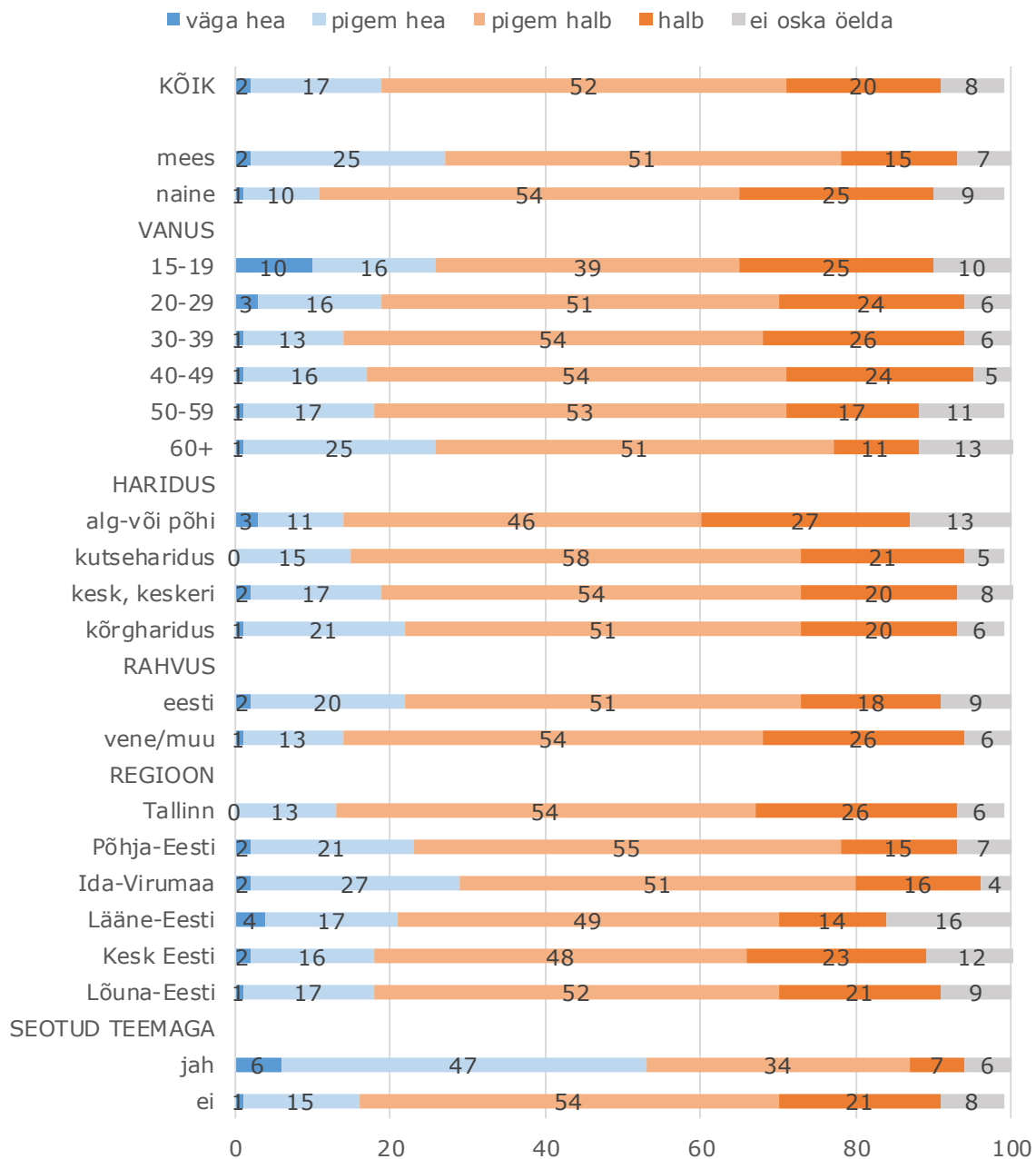
Tulemustest selgus, et heaks hindas oma teadmisi vaid 19% elanikest, sh väga heaks 2% (joonis 5). 72% elanikest peab aga oma teadmisi halvaks (sh 20% väga halvaks).

Mehed hindavad oma teadmisi mõnevõrra paremaks kui naised. Kõige madalamalt hindas oma teadmisi vanuserühm 30-39a., kõige paremaks seevastu vanuserühm 15-19a. Samuti ilmnes, et eestlased hindavad oma teadmiste taset paremaks võrrelduna mitte-eestlastega. Piirkondadest eristub hea tulemuse poolest Ida-Virumaa, Tallinn seevastu on koht, kus teadmiste tase on kõige madalam.

Huvitava tulemusena selgus, et vastajad, kes on maapõue teemadega töö või õpingute kaudu seotud, tunnistavad samuti oma teadmistes puudujääke – kursisolu hindas heaks/väga heaks selles rühmas 53% ning halvaks/väga halvaks 41%.

Seega võib tõdeda, et elanike hinnang oma teadmistele on küllaltki adekvaatne, nende maapõuealastes teadmistes on puudujääke ja seda tunnistavad ka elanikud ise.

Joonis 5. Kursisolu maavarade ja nende kaevandamise teemaga, %, n=1027

2.4 Teadlikkus maavarade kasutamisest

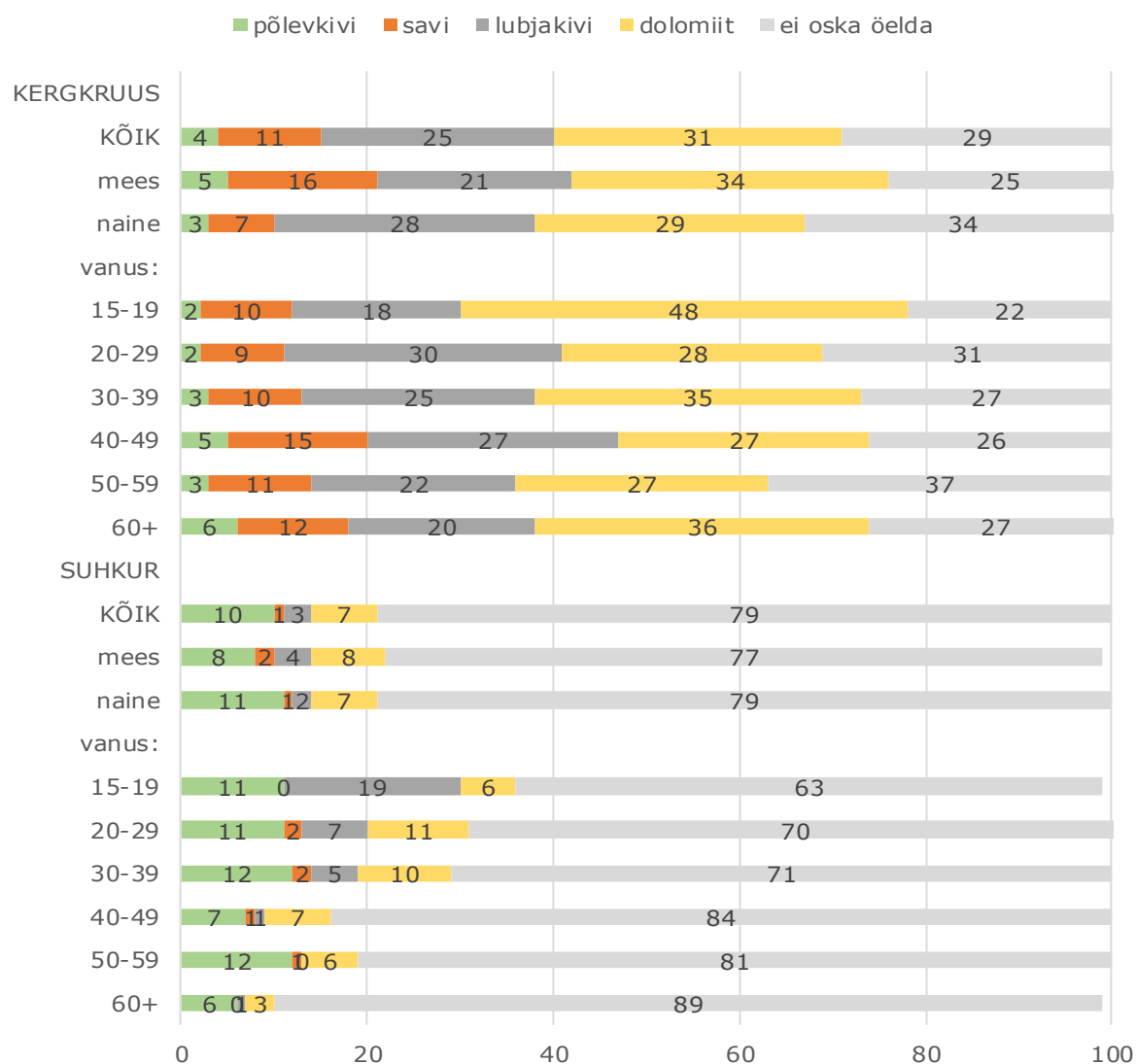
Küsimus: Palun märkige iga järgneva toote juurde, millist maavara on selle tootmiseks kasutatud. Ette pakuti variandid: põlevkivi, savi, dolokivi (dolomiit) ja lubjakivi. Hinnatavad tooted olid kergkruus, suhkur, juuksevärv ja kivivill.

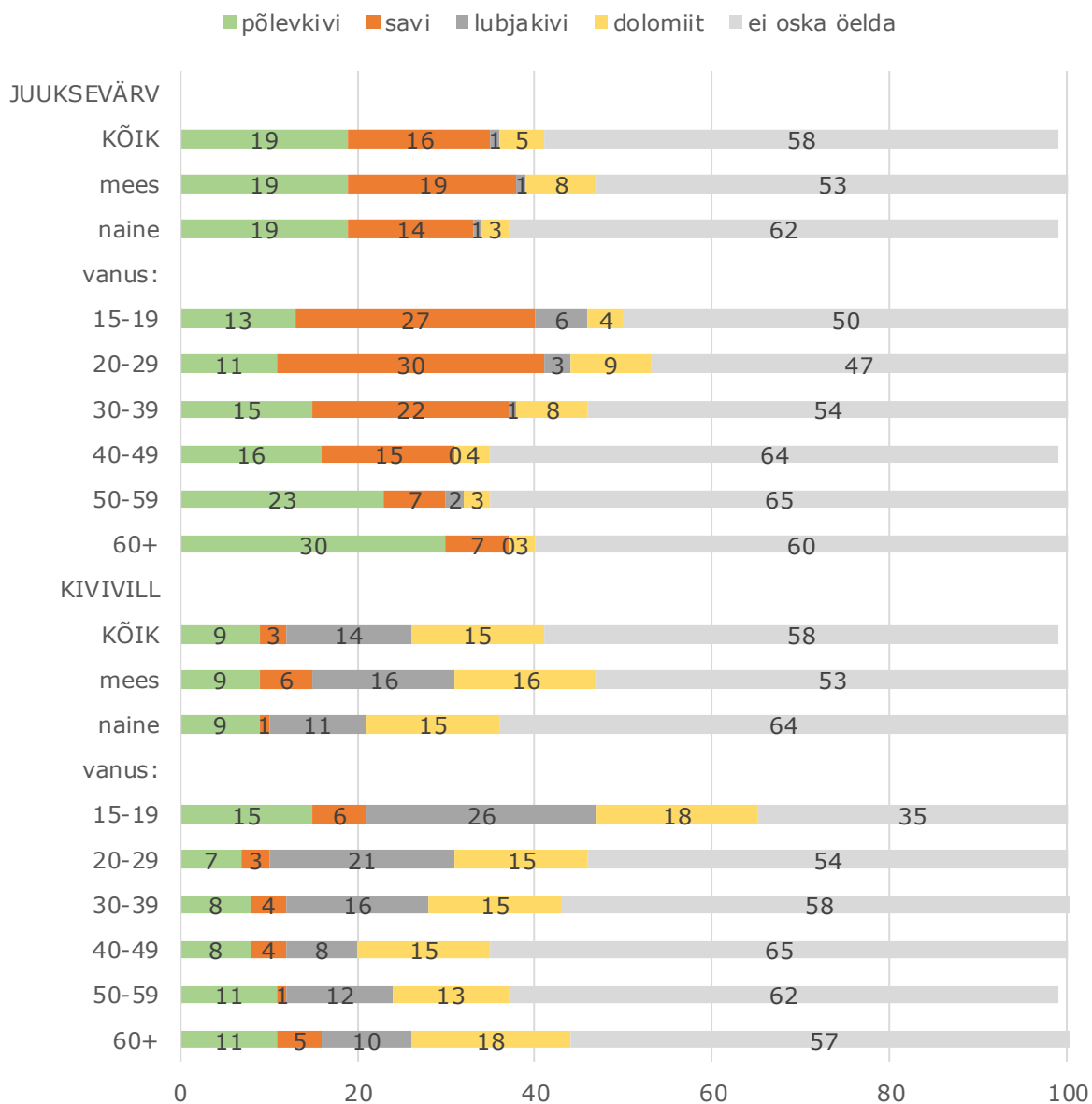
Tulemused on näha joonisel 6 ja 7. Selgub, et juuksevärviga oskas põlevkivi seostada 19%, kergkruusa puhul teadis vastust 11%, kivivilla puhul 15% vastanutest. Oodatult osutus kõige keerulisemaks küsimus suhkru puhul – vaid 3% oskas vastata, et selle tootmisel kasutatakse lubjakivi.

Mehed teavad naistega võrreldes paremini, et kergkruusa tootmiseks kasutatakse savi. Muude toodete puhul meeste ja naiste tulemuste vahel erinevus puudub. Noorima vanuserühma puhul paistab silma hea tulemus suhkru osas – tervelt 19% neist teab õiget vastust. Kaks vanemat vanuserühma on küllalt hästi kursis juuksevärvi koostisega, kuid kaks nooremat vanuserühma jäid siin vastamisega märksa sagedamini hätta.

Kokkuvõttes võib antud teema kohta öelda, et maavarade kasutamise osas on elanikkonna teadmised küllaltki madalal tasemel ning valdavalt ei osata luua seoseid kaevandatavate maavarade ja nende kasutamise vahel.

Joonis 6. Millist maavara on selle toote tootmisel kasutatud? %, n=1027

Joonis 7. Millist maavara on selle toote tootmisel kasutatud? %, n=1027**2.5 Teadlikkus ressursidest, mida tekib juurde**

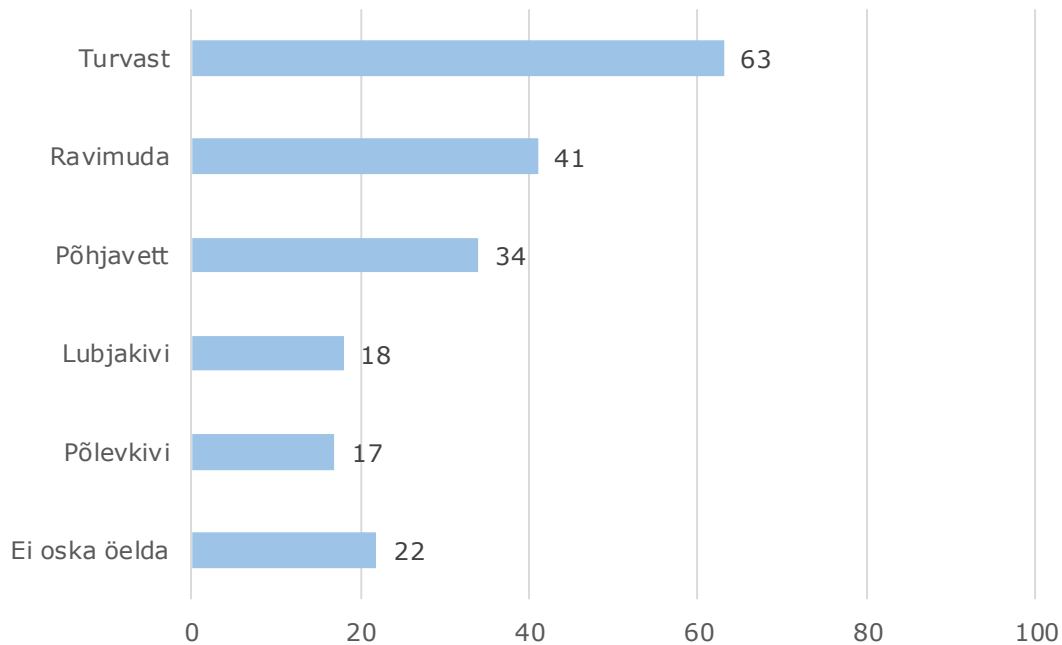
Küsimus: Millist ressursi tekib Eestis praegu juurde?

Pakutud viiest ressursist nimetas õige vastusena turvast 63%, ravimuda 41% ja põhjavett 34% vastanutest. Lisaks arvab ligi 20% vastanuid, et juurde tekib ka lubjakivi ja põlevkivi. 22% ei oska küsimusele vastata. Seega näeme, et ka antud küsimuse osas ei ole elanike teadmised piisavad – vaid turba puhul on tulemus heal tasemel.

Antud küsimuse puhul näeme erisust lähtuvalt vastaja rahvusest. Nii arvavad mitte-eestlased ekslikult märksa sagedamini, et lubjakivi ja põlevkivi tekib juurde (vast. 38% ja 44%). Samal ajal teab mitte-eestlastest 52% nimetada siinjuures turvast.

Ravimuda osas on teadlikum kõrgharidusega vastajaskond – 49% neist teab, et seda tekib juurde. Nooremad rühmad on sagedamini kursis põhjavee osas, kuid vanima rühma esindajad sellest enamasti kuulnud ei ole. Siin maapõuevaldkonnaga kokkupuutuvad inimesed kõrgema teadlikkusega silma ei paista – tulemused ei eristu oluliselt keskmisest tulemusest.

Joonis 8. Millist ressursi tekib Eestis juurde? %, n=1027

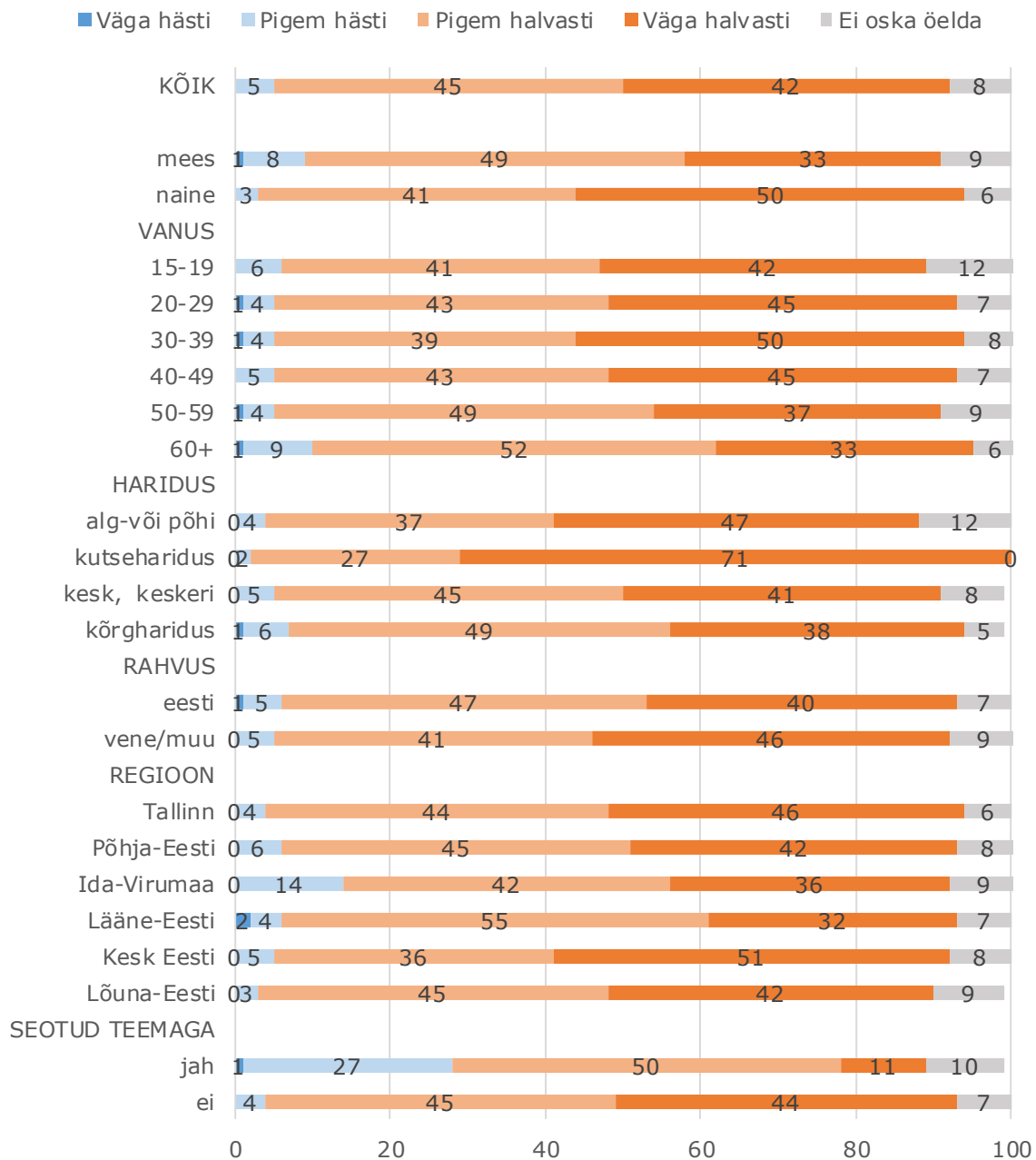

2.6 Kursisolu maavarade uurimisega

Küsimus: Kui hästi te olete kursis maavarade uurimise teemadega?

Maavarade uurimise teemaga on kursis vaid 5%, kes vastas: pigem hästi – üldtulemuses ei vastanud keegi: väga hästi. Kursis ei ole teemaga 87%, kellest 42% on väga halvasti kursis (joonis 9).

Tulemustest selgub, et keskmist tulemust parandavad siin oluliselt vastajad, kes on teemavaldkonnaga ise seotud – neist on uurimisteemaga kursis 28% ning 1 % seejuures väga hästi kursis. Samuti näeme, et enda kutsisolu hindavad keskmisest kõrgemaks Ida-Virumaa elanikud, mehed, vastajad vanuses 60+ ning veidi kõrgemaks ka kõrgharidusega elanikud.

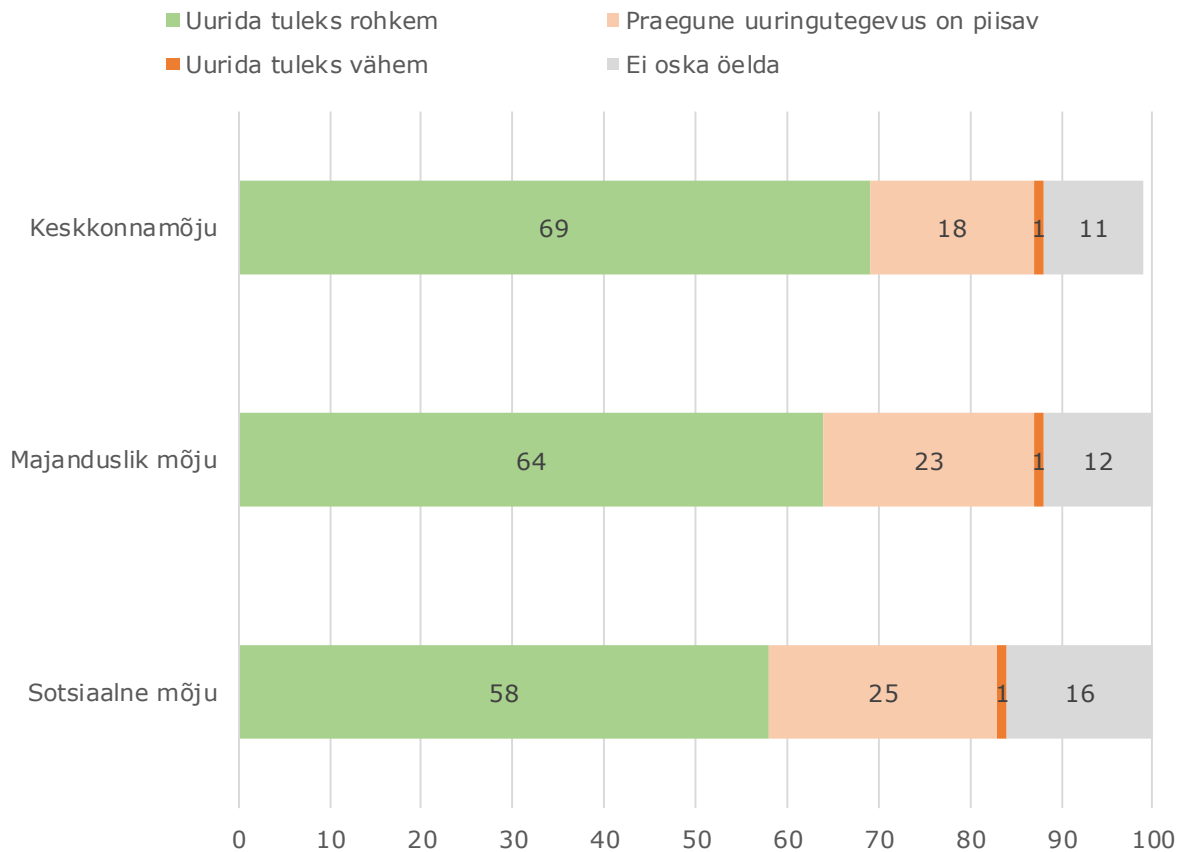
Joonis 9. Kursisolu maavarade uurimise teemaga, %, n=1027**2.7 Milliseid teemasid tuleks uurida?**

Küsimus: Kas Eestis tuleks praegusest rohkem uurida maavarade kasutamise mõju keskkonnale, majandusele ja sotsiaalsfäärile või on praegune tegevus piisav?

Selgub, et elanike hoiakud maavarade mõjude uurimise suhtes on küllaltki soodsad – 69% arvab, et rohkem tuleks uurida keskkonnamõju, 64%, et majanduslikku mõju ja 58%, et uurimist vajab ka kaevandamise sotsiaalne mõju. Samale tasemele soovitab uurimistöö

jätta 18-25% ning vaid 1% vastanutest hindas, et kõiki mõjusid tuleks uurida praegusest vähem (joonis 10).

Joonis 10. Teemad, mida tuleks uurida, %, n=1027

Meestega võrreldes pooldavad naised sagedamini keskkonnamõjude uurimist (76% naistest ja 63% meestest). Sotsiaalse mõju uurimist pooldab keskmisest sagedamini vanim vanuserühm (66% leiab, et uurida tuleks rohkem), samuti ka Põhja-Eesti ja Ida-Virumaa elanikud.

Kõige asjatundlikum vastajagrupp on keskmisest sagedamini arvamusel, et senisest rohkem tuleks uurida maavarade kasutamise seonduvat majanduslikku mõju – 78%. muud vastused neil elanikkonna keskmisest arvamusest ei erine.

Miks tuleb uurida vähem?

Vastajatelt, kelle hinnangul uurimisega tuleb tegeleda vähem, palusime oma vastust selgitada.

Kolm vastajat leidis, et uuritud on juba piisavalt. Samapalju oli neid, kelle hinnangul see on liigne/mõtetu raha raiskamine. Ülejäänud vastused olid väga erinevad ning on välja toodud alljärgnevalt:

*Et Eestisse saaks rajada tuumajaama
Et rahva hulgas ei tekiks asjatut paanikat
Kõike on juba uuritud-nähtud-kogetud ENSV ajal.
Miks ikka uurida?
Pidevalt kajastatakse Ida Viru kaevurite ja nende perede sotsiaalsel seisundit.
Pole vaja kõike üles kraapida.
Raha eest ei saa kõiki asju osta
Rahvas ei saa mingit tulu
Sest majanduslik iseseisvus (loe vaba Euroopa direktiividest) vajab mõne piirkonna kadumist (nt Ida -Virumaa), fosforiidi kaevandamine teeks Eestist rikkaima riigi kui müügist saadud tulu ka rahvani jõuaks. Kahjuks oleme Euroopa tallalakkujad ja ei oska oma rikkusega midagi peale hakata.
Sest raha nimel ollakse valmis üle laipade minema!
Tuleb keskenduda tõelistele väärtustele, mitte rahale.
Tähtsam on keskkonnamõju, majanduslikult kasulik tootmine tõstab ka sots. Mõju (rohkem töökohti)
Kõik on erakätes, rahvale ei kuulu juba ammu midagi
Sest Eesti loodus on juba hävitatud, metsad osaliselt ja veevarud.*

3 Vald-konnas tegutsevate asutuste tuntus

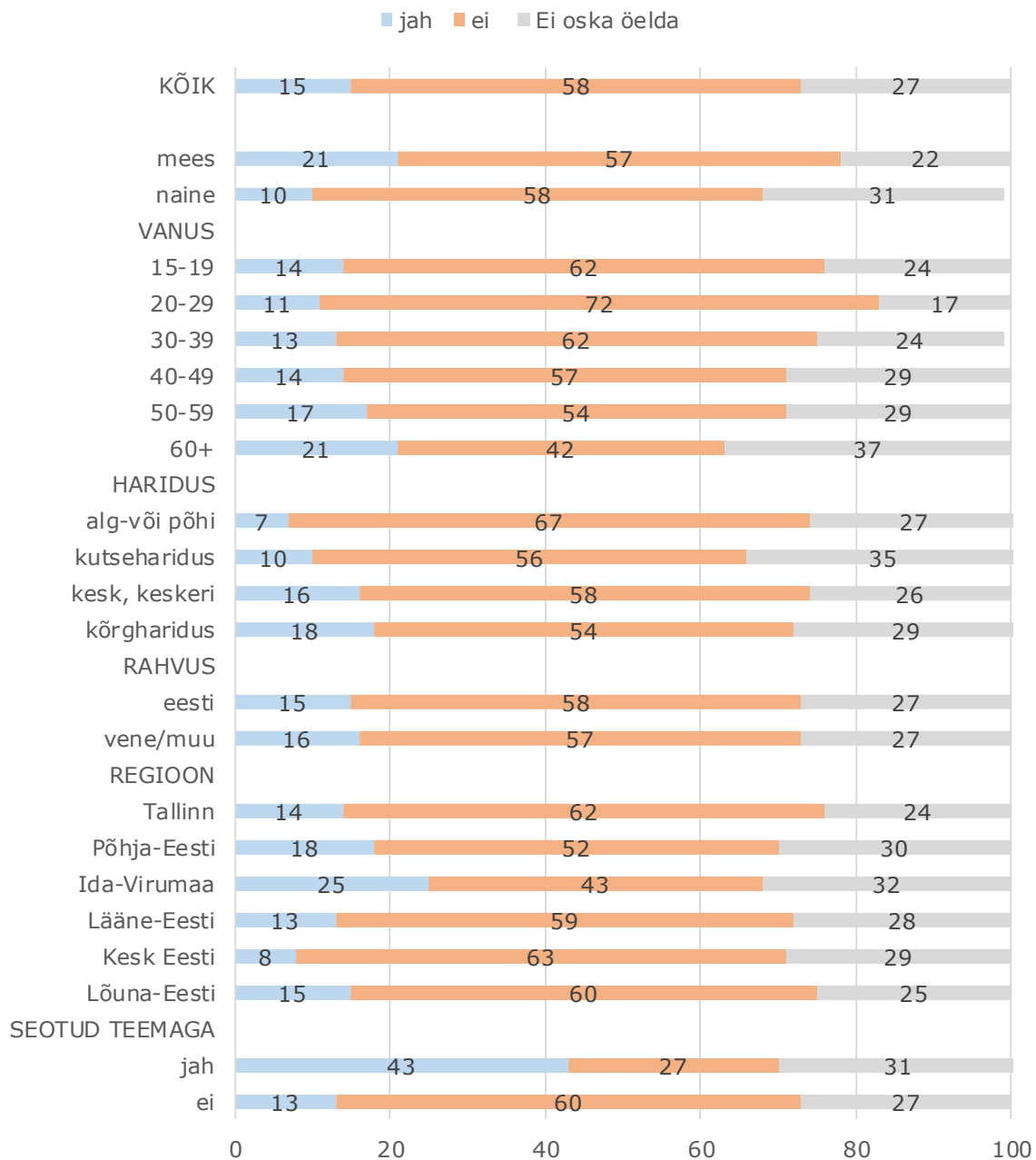
Üldine kursisolek

Kas olete kursis, millised asutused tegelevad Eestis maapõue kasutuse korraldamisega?

Oma kursisolu maapõue kasutuse korraldamisega tegelevate asutustega märkis piisavaks 15% ning ebapiisavaks 58% vastanutest (joonis 11). 27% jättis küsimusele vastamata. Tõenäoliselt arvab osa vastamata jätnutest, et teavad vajadusel, kust infot kiiresti leida ning hetkel kohe õige vastuse teadmine polegi oluline.

Keskmisest paremini on antud küsimusega kursis mehed (21%), kahe vanima vanuserühma esindajad, kõrgharidusega elanikud ja Ida-Virumaa elanikud. Loomulikult teavad vastavaid asutusi märksa paremini ka inimesed, kes on maapõuevaldkonnaga seotud – neist on kursis 43%.

Joonis 11. Kas olete kursis, millised asutused tegelevad Eestis maapõue kasutuse korraldamisega? %, n=1027

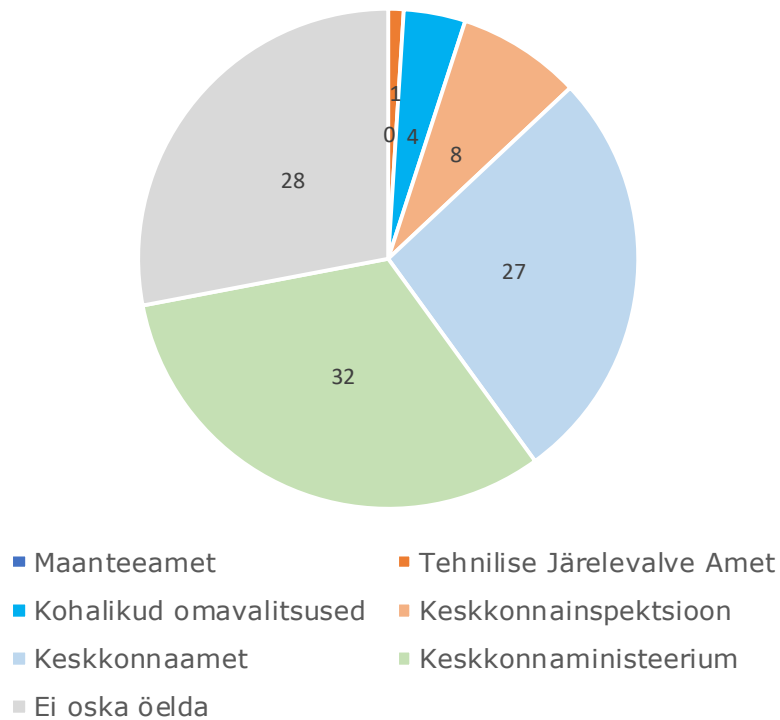

Asutus, mis tegeleb kaevanduslubade andmisega

Kaevanduslubadega tegelevat asutust, ehk keskkonnaametit, teab 27% vastanutest. Sellest sagedamini arvati, et vastavate lubadega tegeleb keskkonnaministeerium (32%). Veel märgiti keskkonnainspektsiooni (8%), kohalikke omavalitsusasutusi (4%) ning Tehnilise Järelevalve Ametit (1%). 28% vastanutest aga ei osanud antud küsimuse suhtes seisukohta võtta.

Suuri erisusi antud küsimuse puhul lähtuvalt vastaja taustast välja ei tulnud. Märkimist väärib, et mitte-eestlased teadsid õiget vastust keskmisest harvem (12%). Nead pakkusid eestlastest märksa sagedamini, et kaevanduslubade väljastamisega tegeleb keskkonnaministeerium (48%).

Joonis 12. Asutus, mis tegeleb Eestis kaevanduslubade andmisega. %, n=1027

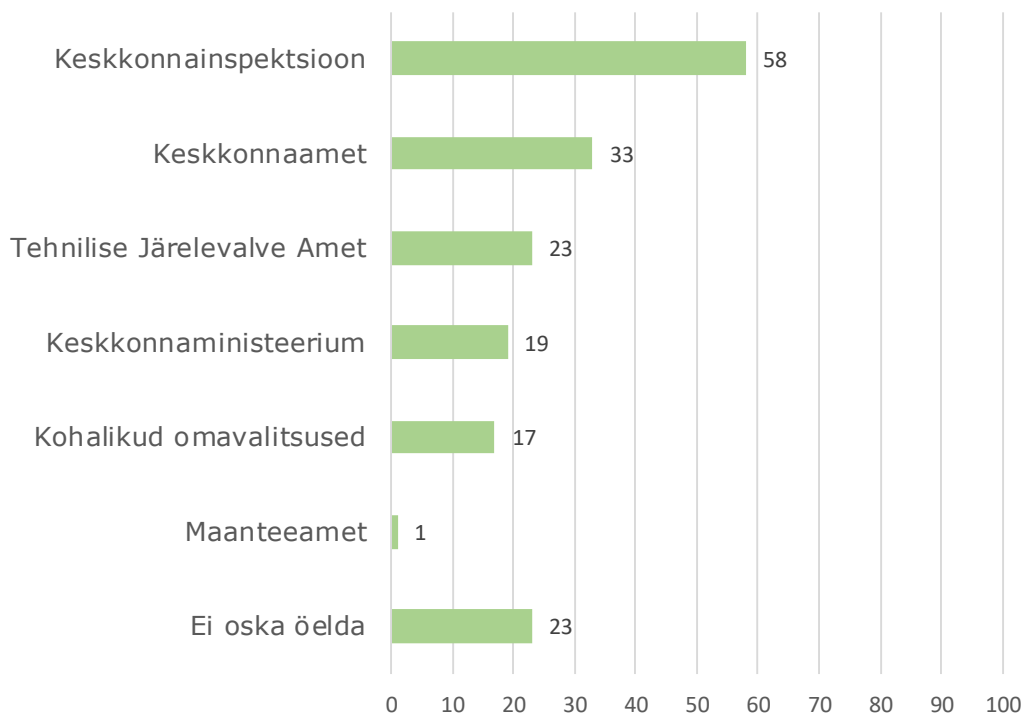

Kaevandamise üle järelevalvet teostavad asutused

Uuringust selgus, et järelevalveasutuste seas on keskkonnainspeksioon täiesti piisava tuntuusega – 58% (joonis 13). Keskkonnaamet ja Tehnilise Järelevalve Amet aga on ka siin suhteliselt vähese tuntuusega – vast. 33% ja 23%.

Joonis 13. Kaevandamise üle järelevalvet teostavad asutused, %, n=1027

4 Elanike hoiakud kaevandamise teemade puhul

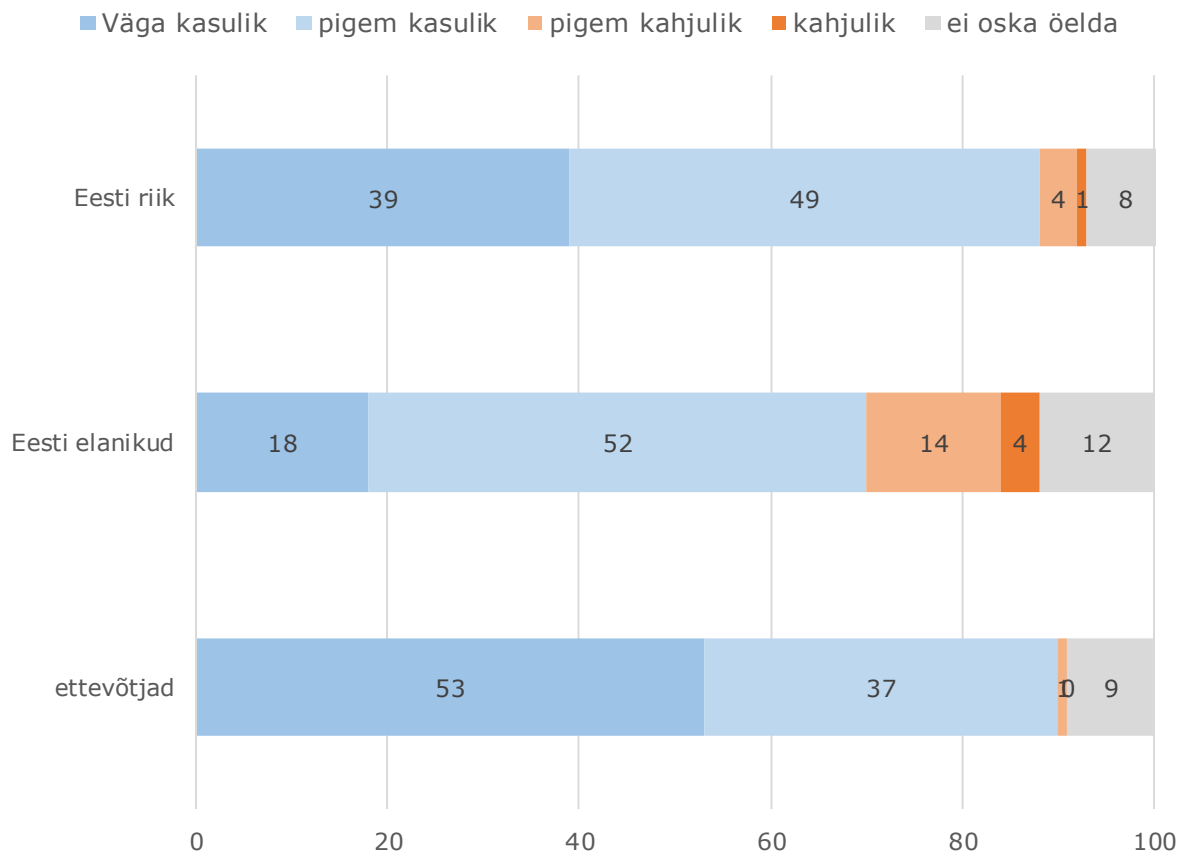
Küsimus: Kas maavarade kasutamine ja kaevandamine on Teie arvates riigile, elanikele ja ettevõtjatele kasulik või pigem kahjulik tegevus?

Eesti elanike üldine hoiak maavarade kaevandamise suhtes on positiivne, kuna arvatakse, et see on kasulik kõigile (joonis 14). Suurimaks kasusaajaks maavarade kaevandamisest hinnatakse seejuures ettevõtjaid – 90% (sh 53% arvates on see neile väga kasulik). Teiseks kasusaajaks reastus riik – 39% väga kasulik ja 49% pigem kasulik. Ka elanikele on kaevandamine pigem kasulik, ja seda 70% arvates. Elanikele kahjulikuks peab kaevandamist 18% elanikkonnast.

Mitte-eestlaste silmis on nii riik kui ettevõtjad kasusaamise osas küllalt võrdsel positsioonil, samuti on nende hinnang eestlastega võrreldes positiivsem ka elanike puhul. Ida-Virumaa elanikud hindavad samuti kasu elanikele keskmisest kõrgemalt (väga kasulik 29%), tõenäoliselt peavad nad silmas kaevandamisega seotud töökohti. Seevastu Lõuna-Eesti

elanikud näevad kaevandamises meie elanikele vähem tulu tõusvat – 13% hindas väga kasulikuks.

Joonis 14. Kas maavarade kasutamine ja kaevandamine on kasulik või kahjulik tegevus? %, n=1027

4.1 Põhjused, miks kaevandamine on kahjulik

Vastajatel, kes hindasid kaevandamist kas riigile, elanikele või ettevõtjatele kahjulikuks tegevuseks, palusime oma vastust selgitada. Kokku esitas oma põhjenduse 195 vastajat.

Kõige sagedamini toodi siinjuures välja arvamust, et kaevandamine rikub keskkonda ja loodust - 121 korral. Lisaks põhjavee kadumise ja kaevude kuivamise temaatikale toodi looduskahjudena siin esile tuhamägesid, vee ja õhu reostamist. Laiemas plaanis märgiti üldise elukeskkonna ja inimeste tervise halvenemist. Paaril korral mainiti ka metsa- ja põllumaade vähenemist ning seda, et inimesed peavad kaevanduste tõttu oma kodud maha jätma.

Teise suuremasse gruppi liigitati hinnangud, kus arvatakse, et Eesti elanikud ei saa kaevandamisest mingit kasu, kasud nendeni ei jõua – 25 korral. Siin põhjendati muu seas, et ettevõtjad saavad kaevandamisest suuri kasumeid, kuid elanikeni see ei jõua. Pigem tuleb kohalikel elanikel kanda ebamugavusi.

Veel arvati, et kaevandamine ei ole jätkusuutlik, ressursid saavad otsa ning tulevastele põlvkondadele ei mõelda (25 korral).

Muid vastuseid tõi välja 24 vastajat. Sealsetes vastustes kordus paaril korral arvamus, et tegeletakse peamiselt kasumi teenimisega või kasumi riigist välja viimisega. Samuti avaldati arvamust, et keskkonnauuringuid on vähe tehtud jne.

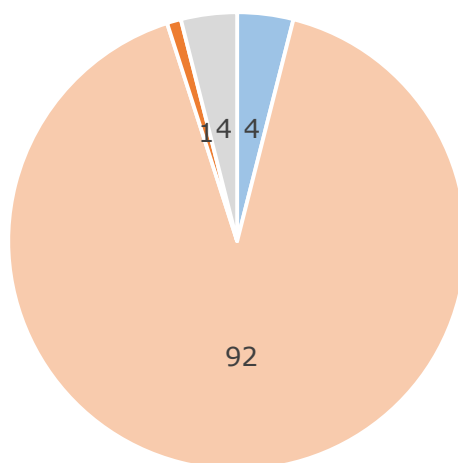
Toome siinkohal välja mõned näited vastustest, kõik avatud vastused muutmata sõnastuses on välja toodud aruande lisas 1.

- *Eesti edu peab põhinema muul, maavarad meid edukaks ei tee.*
- *Eesti ei ole võrreldes paljude teiste maadega maavarade poolest eriti rikas*
- *Kahjulik, kui ei ole taastuv ressurss*
- *Keskkonnauuringuid on vähe teostatud. Geoloogiline uuring on puudulik.*
- *Kogu tegevus on suunatud kasumi teenimisele, tagajärgede eest ei vastuta keegi.*
- *Maavarade kasutamine kujuneb puht-poliitiliseks tegevuseks.*
- *Majanduslikult on kindlasti Eesti elanikele see kasulik kuid pikemas perspektiivis teeme kindlasti sellega mingil määral endale karuteene.*
- *Oleneb mahtudest. Kohalikuks igapäevaseks tarbeks ok. Kui aga maad massiliselt sonkima hakata varade mahamüümise eesmärgil, siis pean seda kahjulikuks. Samuti ei pea mõistlikuks RB taolise ulmeobjekti nimel trassi ehitamiseks soida täita kruusa ja liivaga.*
- *Inimesed ei taha elada kaevanduste tühermaadel / tööstusmaastikel. Eesti on väike ja peab mõtlema, kas poleks kasulik turismi arendada. Selleks peab hoidma naturaalselt loodust, et ise elada ja turistidele puhketeenust pakkuda.*

4.2 Suhtumine maavarade kaevandamisse

Küsimus: Milline järgnevatest väidetest kirjeldab teie seisukohta kõige paremini? Esitati kolm väidet.

Tulemustest selgus, et 92% elanikest suhtub maavarade kaevandamisse soodsalt, kui seejuures arvestatakse jätkusuutlikkusega ja tehakse võimalikult vähe kahju keskkonnale (joonis 15). Seda, et kaevandamisega tuleb tegeleda vaatamata keskkonna kahjudele, arvas 4%. Vähesed vastajad on täielikult vastu maavarade kaevandamisele, neid on sarnaselt varasematele tulemustele ka siin 1% elanikkonnast.

Joonis 15. Suhtumine maavarade kaevandamisse, %, n=1027

- Maavarade kaevandamine on vältimatu, sellega tuleb tegeleda, vaatamata selle keskkonnamõjule
- Maavarade kaevandamisega tuleb tegeleda, kuid tuleb arvestada jätkusuutlikkust ja teha võimalikult vähe kahju keskkonnale
- Maavarade kaevandamisega ei peaks üldse tegelema
- Ei oska öelda

4.3 Maapõueressursside uurimine ja kasutuselevõtt

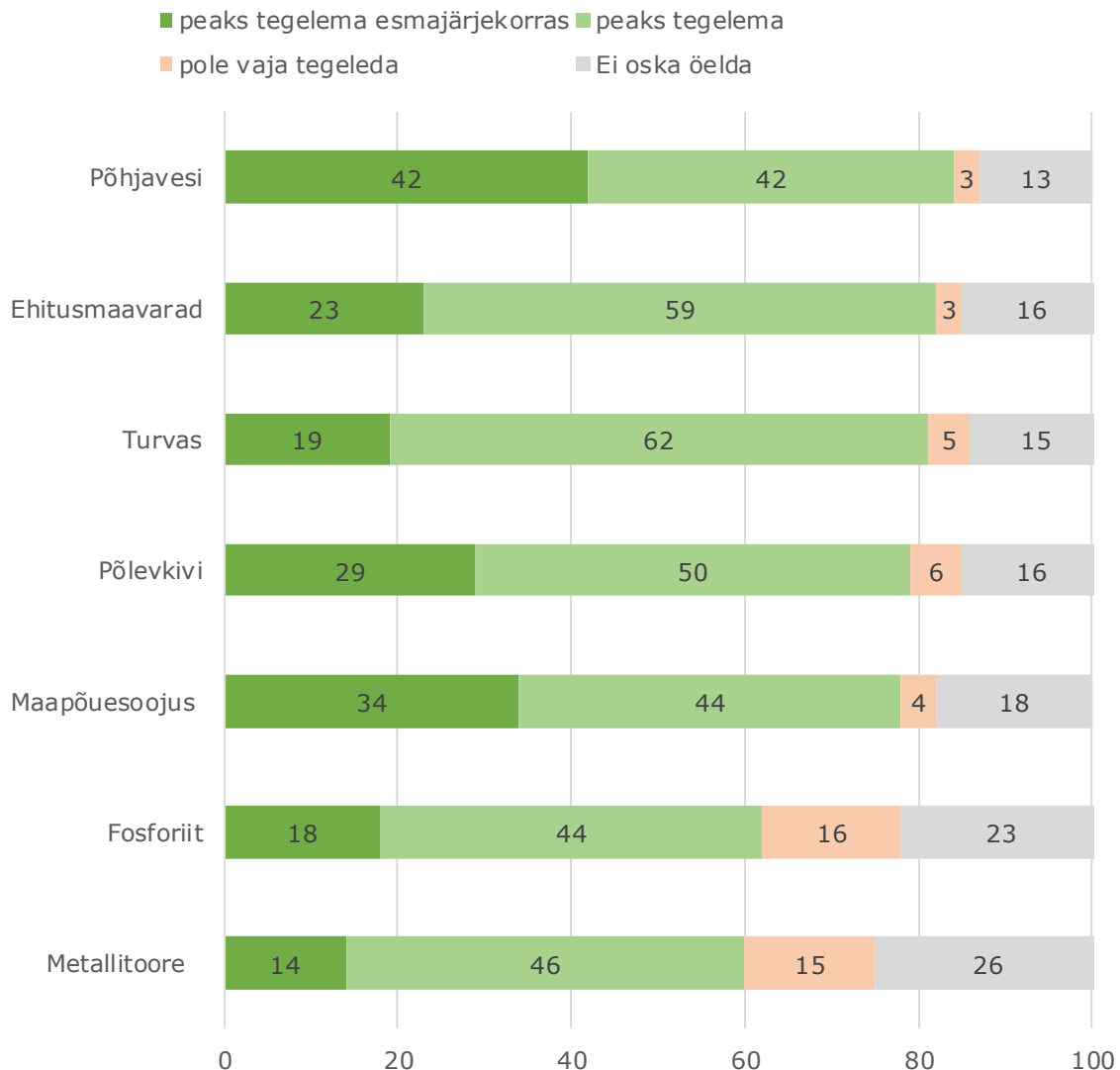
Küsimus: Milliste maapõueressursside uurimise ja kasutuselevõtiga peaks Eesti riik tegelema?

Elanikud hindasid kokku seitset ressursi, millest nende arvates tuleks eelkõige tähelepanu pöörata põhjaveele (joonis 16). Kokkuvõttes arvab ligi 80% elanikest, et tegeleda tuleks lisaks põhjaveele ka ehitusmaavaradega, turbaga, põlevkiviga ja maapõuesoojusega.

Kuigi avalikkuses on kõlanud sõnavõtte, mis on selgelt vastu fosforiidi kaevandamisele ja uurimisele, siis antud uuring näitab, et elanikkonna enamus taolisel seisukohal ei asu. 62% arvab, et ka fosforiidi uurimisega tuleks tegeleda, sh 18% arvab, et esimeses järjekorras. Vastu on ideele 16% elanikkonnast.

Fosforiidi ja metallitoorme puhul näeme ka palju neid, kes ei oska küsimusele vastata – 23-26%.

Joonis 16. Maapõueressursid, mille uurimise ja kasutuselevõtuga peaks Eesti riik tegelema, %, n=1027

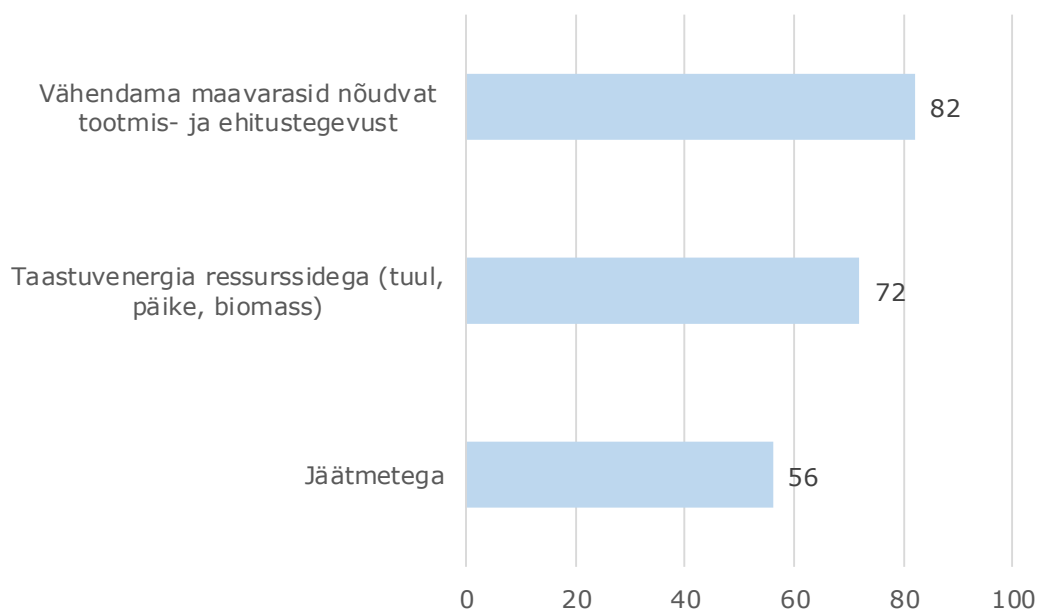

4.4 Maavarade asendamine

Küsimus vastajatele, kes arvavad, et maavarade kaevandamisega ei peaks üldse tegelema: Millega peaks Eesti sel juhul maavarasid asendama?

Tegemist oli siin väheste vastajatega – vaid 9 inimest. Tulemustest näeme, et valdavalt arvab see sihtrühm, et tuleks vähendada maavarasid nõudvat tootmis- ja ehitustegevust (82%). Teiseks võiks maavarad nende arvates asendada taastuvenergia ressurssidega (72%). Üle poole vastanutest leiab ka, et maavarasid saab asendada jäätmetega.

Antud küsimuse tulemusi pole võimalik analüüsida taustandmete lõikes, kuna vastajaid on selleks ebapiisavalt.

Joonis 17. Millega peaks Eesti sel juhul maavarasid asendama? %, n=9

4.5 Suhtumine maavarade kaevandamise ja valdkonda

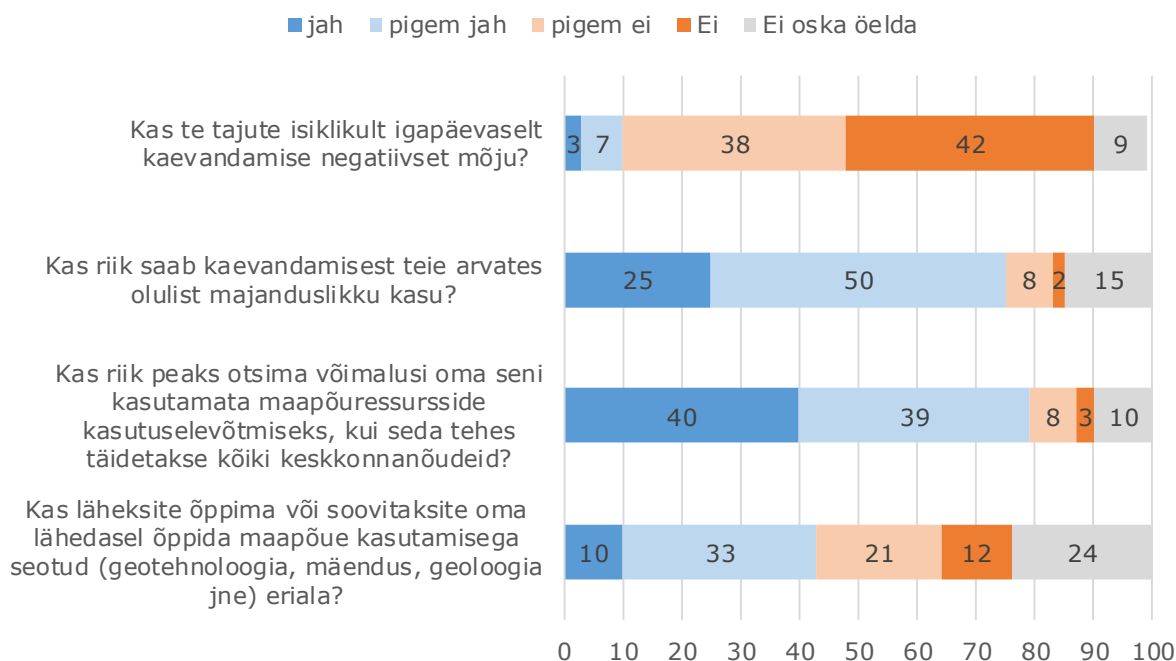
Vastajatele esitati antud uuringuosas veel neli väidet, mis puudutasid kaevandamise negatiivset mõju, kaevandamise kasulikkust ja ootusi riigile ning vastaja huvi õppida/soovitada maapõuega seotud erialasid.

Tulemused on välja toodud joonisel 18. Selgus, et isiklikult tunnetab kaevandamise negatiivset mõju 10% Eesti elanikest, 80% seda ei tunnetata.

Valdavalt mõistetakse, et riik saab kaevandamisest olulist majanduslikku kasu – 75%. Vastupidisel arvamusel on 10% vastanutest.

Elanikud suhtuvad pooldavalt seni kasutamata maapõueressursside kasutuselevõtmisesse, kui seda tehes täita kõiki keskkonnanõudeid (79%). Eitaval seisukohal on siinjuures 11% elanikest.

Maapõue kasutamisega seotud erialadesse suhtub soodsalt 43% elanikkonnast, kes kas läheks ise või soovitaks tuttavatele vastavate erialade õppimist. Mittesoosivalt suhtub erialasse 33% ning 24% ei oska vastata.

Joonis 18. Suhtumine maavarade kaevandamisse ja valdkonda, %, n=1027

Mõningaid erisusi näeme antud küsimuse puhul lähtuvalt vastaja rahvusest. Nii pooldavad mitte-eestlased eestlastest sagedamini ressursside täiendavat kasutuselevõttu (vast. 50% ja 36%). Eitavalt suhtub neist küsimusse vaid 4%.

Kõrgharidusega vastajagrupp on samuti kasutamata maapõueressursside kasutuselevõtu suhtes keskmisest pooldavamal seisukohal. Noorim vastajagrupp on antud küsimuse suhtes kõhklevam ning märksa sagedamini ei oska selle esindajad küsimusele vastata.

Alg- ja põhiharidusega vastajad suhtuvad keskmisest leigemalt maapõuega seotud erialade õppimisse või selle soovitamisse – 34% vs. 43% keskmiselt. Keskmisest veidi positiivsemalt suhtuvad sellesse aga Ida-Virumaa elanikud.

Kaevandamise negatiivset mõju tunnetavad isiklikult keskmisest märksa enam oodatult Ida-Virumaa elanikud – 26%. Siiski hindavad selle vastajagrupi esindajad riigi maavaradest saadava kasu keskmisest suuremaks ja on ka pooldavamal seisukohal kasutamata ressursside kasutuselevõtu suhtes.

Erialaga seotud inimeste vastustes ilmnevad järgmised erisused üldtulemusest: keskmisest sagedamini tunnetavad nad isiklikult kaevandamise negatiivset mõju (23%). Samal ajal näevad nad keskmisest sagedamini riigi majanduslikku kasu kaevandamisest (79%), suhtuvad soodsamalt ressursside kasutuselevõtmisesse (82%) ning oodatult vastavate erialade õppimisse (pooldab 66%).

5 Kursisolu riigi plaanidega ja maapõuepoliitikaga

5.1 Üldine kursisolu riigi plaanidega

Küsimus: Kuivõrd olete kursis sellega, millised on riigi tulevikuplaanid seoses maavarade kaevandamisega?

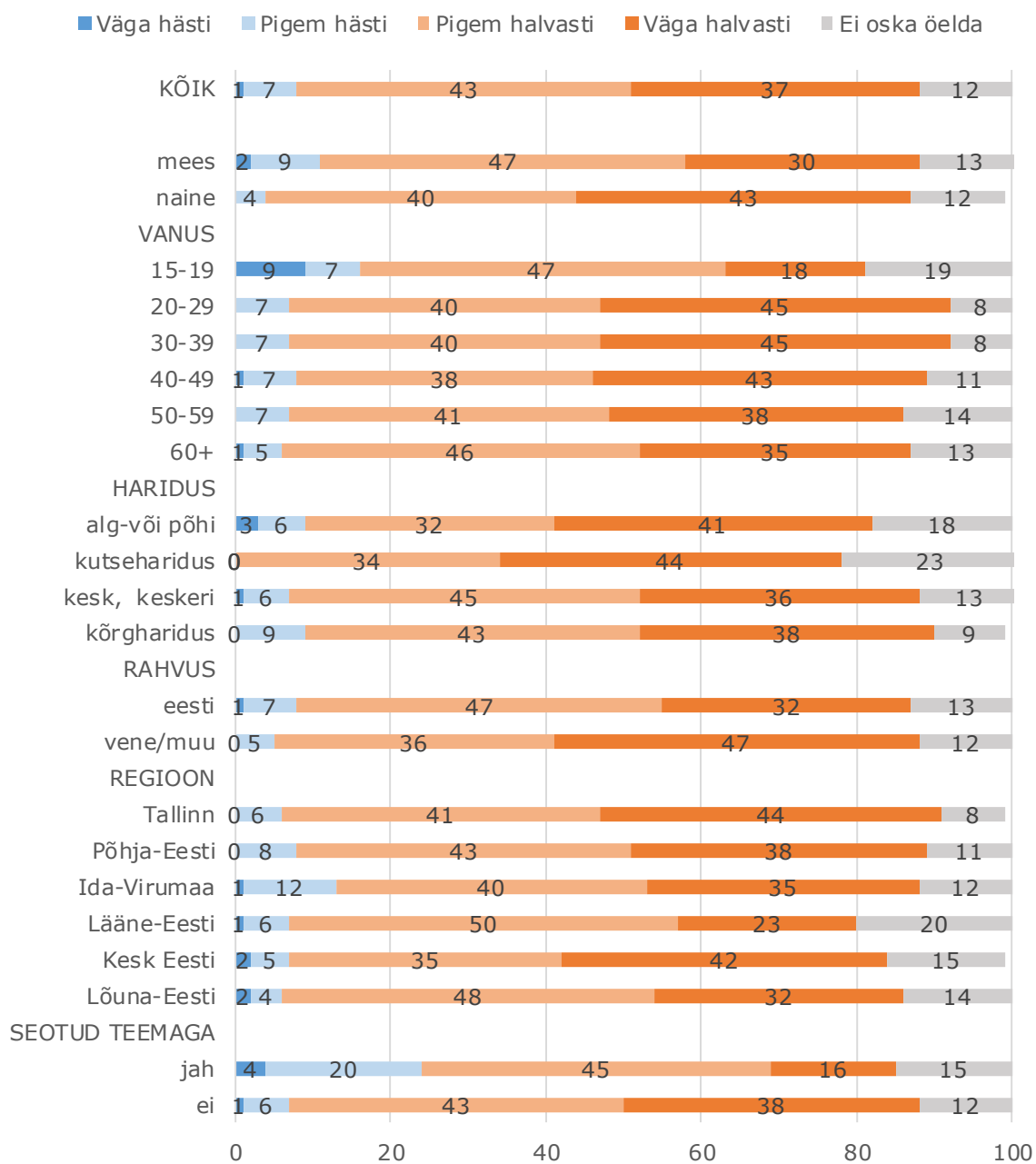
Kursisolu riigi tulevikuplaanidega seoses maavarade kaevandamisega ei ole kõrge – vaid 8% elanikest hindab seda heaks, sh 1% on väga hästi kursis (joonis 19). Halvasti või pigem halvasti on aga riigi plaanidega kursis 80% elanikest.

Tulemustest selgub, et mehed hindavad oma kursisolu naistest kõrgemaks, vanuserühmade puhul paistab üllatuslikult silma noorima rühma kõrge hinnang: 16% neist märkis, et on teemaga kursis ning 9% koguni väga hästi. Tõenäoliselt on neil värskelt meeles koolis antud teemade käsitlemine.

Samuti paistab ka antud küsimuse puhul silma Ida-Virumaa vastajate kõrge hinnang – kursis on neist teemaga 13%.

Maapõuevaldkonnas tegutsevatest inimestest on riigi plaanidega kursis 24%, mis on vast oodatust veidi madalam tulemus.

Joonis 19. Kursisolu riigi plaanidega, %, n=1027

5.2 „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ tuntus

Kas olete kuulnud dokumendist: Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050?

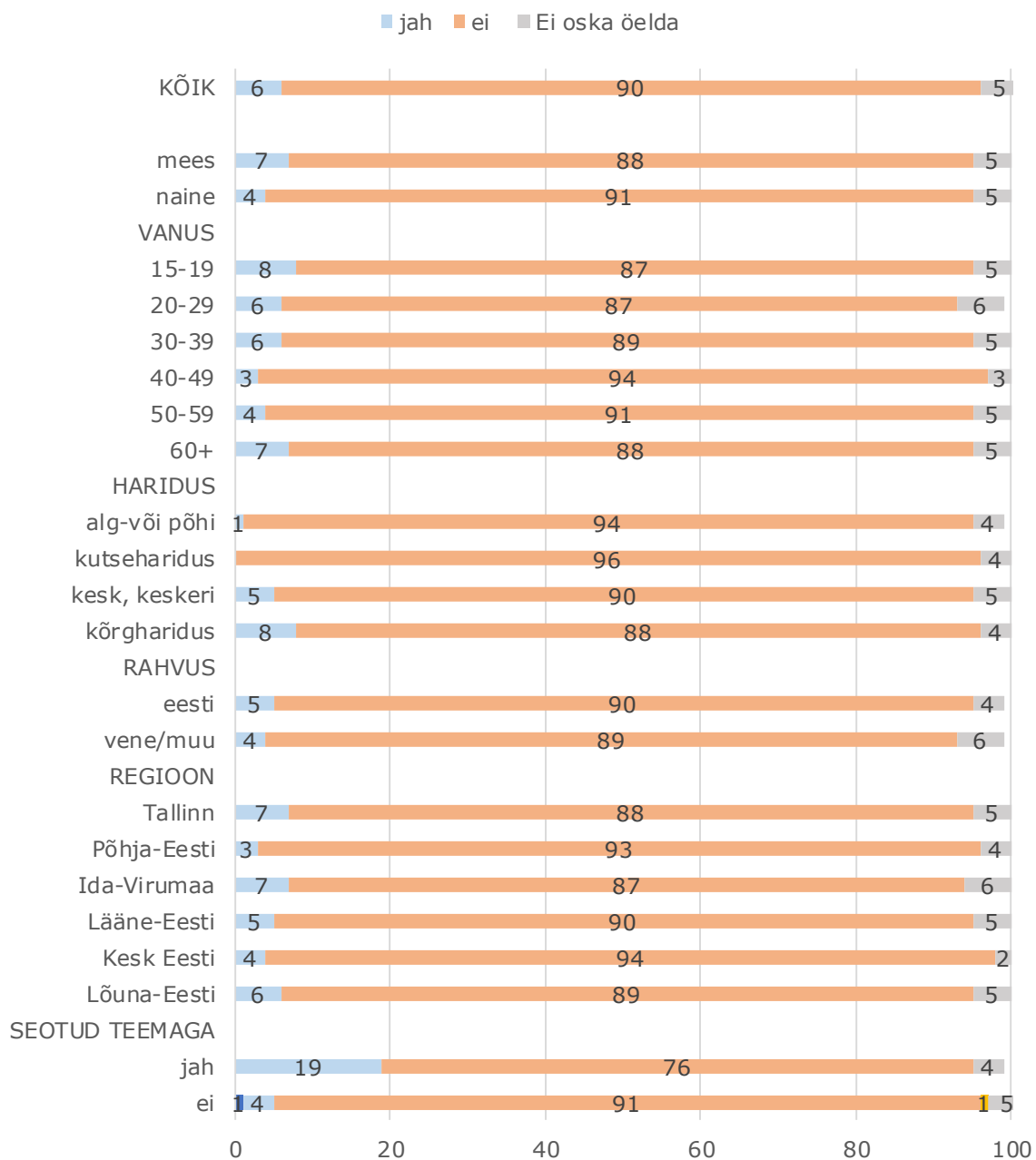
Uuringust selgus, et dokumendist on kuulnud küllaltki vähe vastajaid – 6% (joonis 20).

Tulemus on küllaltki loogiline, pidades silmas eelmise küsimuse tulemust.

Antud küsimuse puhul on naistega võrreldes taas mehed mõnevõrra paremini kursis, keskmisest veidi paremini ka nooremad vanuserühmad ning lisaks kõige vanem vanuserühm, kuigi peab mainima, et erisused ei ole siin märkimisväärsed.

Maapõuevaldkonnaga seotud inimestest on maapõuepoliitika äsja vastu võetud dokumendiga kursis 19% ning 76% ei ole seda märganud.

Joonis 20. Maapõuepoliitika põhialuste tuntus, %, n=1027

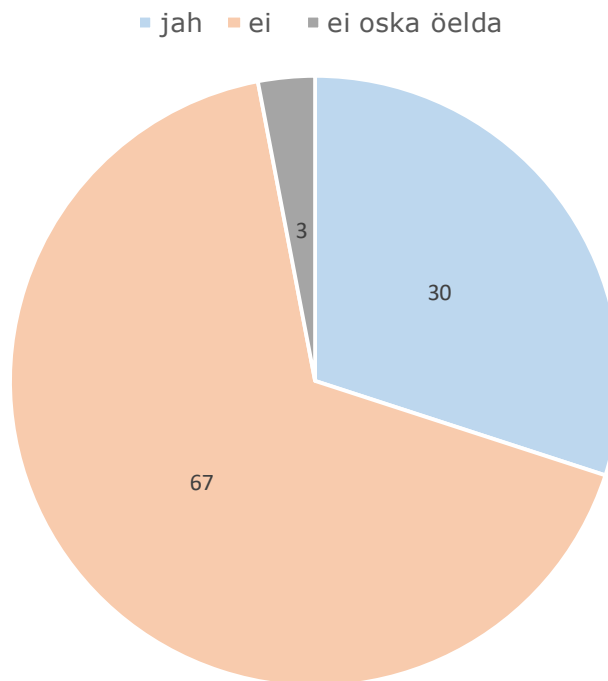
Dokumendi sisu tuntus

Vastajatelt, kes on kursis dokumendi: maapõuepoliitika põhialused vastuvõtmisega, küsiti, kas nad on ka üldjoontes tutvunud või kursis selle sisuga.

Selgus, et teemaga on kursis alla kolmandiku (30%) küsimusele vastanutest (joonis 21). 67% paraku dokumendiga tutvunud ei ole või selle kajastamist meediasega sisu ei mäleta.

Naised on antud dokumendi sisuga veidi vähem kursis võrrelduna meestega. Muid vastajagruppe siinkohal eraldi analüüsida pole õige, kuna vastajate arv on üldistusteks liialt vähene.

Joonis 21. Kursisolu dokumendi sisuga, %, n=56

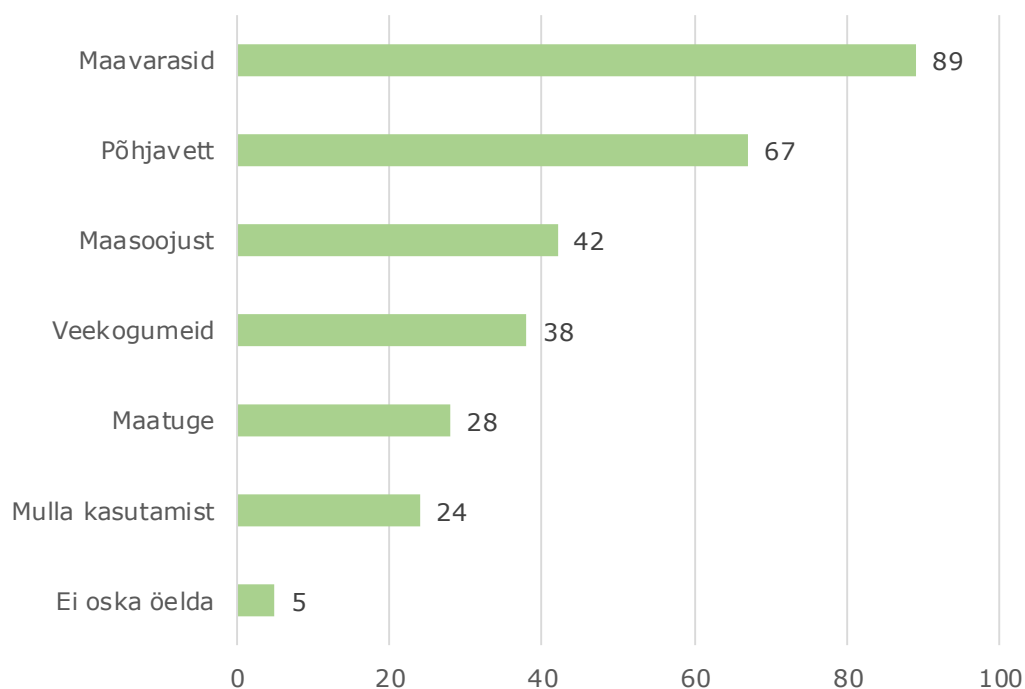

Milliseid teemasid „Maapõuepoliitika põhialused“ käsitleb?

Küsimus esitati vaid vastajatele, kes olid oma sõnul dokumendi sisuga üldjoontes kursis.

Lisaks õigetele vastustele lisati siinkohal vastusevariantideks kaks kontrollküsimust: veekogumid ja mulla kasutamine. Tulemustest selgus, et dokumendiga tutvunud vastajatele on kõige paremini meelde jäänud maavarade ja põhjavee teemade käsitlemine (vast. 89% ja 67%). 42% teab nimetada ka maasoojust ja 28% maatuge.

Valesid variante nimetas siiski samuti arvestatav osa vastanutest – 38% ja 24%. Antud tulemus näitab, et tegelik kursisolek teemaga on veidi madalam sellest, mis inimesed ise arvavad.

Joonis 22. Milliseid teemasid „Maapõuepoliitika põhialused“ käsitleb? %, n=17

6 Elanike huvi teema vastu ning informeeritus

6.1 Huvi maavaradega seotud teemade vastu

Edasises uuringus käsitleti teemat, kuivõrd inimestel on üldse huvi maapõuega seonduva vastu. Küsimus: Kuivõrd tunnete huvi järgmiste maavaradega seotud teemade vastu?

Vastajatele pakuti välja kuus maavaradega seotud teemat. Kõigi nende puhul osutus sagedamini valitud vastusevariandiks: pigem huvitab (joonis 23).

Kokkuvõttes selgus, et elanikel valitseb suhteliselt suur huvi kõigi pakutud maavaradega seotud teemade vastu. Kõige huvipakkuvamaks osutus seejuures kaevandamisega seotud keskkonnariskide teema, mille vastu tunneb huvi 73% elanikest. Järgnevalt huvitab elanikke fosforiidi kaevandamisega seonduv (68%), teadusuuringute tulemused (66%), seejärel maavarade uurimise ja varudega seonduv (61%) ning maavarade jätkusuutlik kaevandamine (61%). Kõige viimaseks reastus antud pingereas kaevandamise mahtude alane info – 46%.

Ligikaudu 10% oli kõigi teemade puhul vastajaid, kes ei osanud oma huvi kohta vastata.

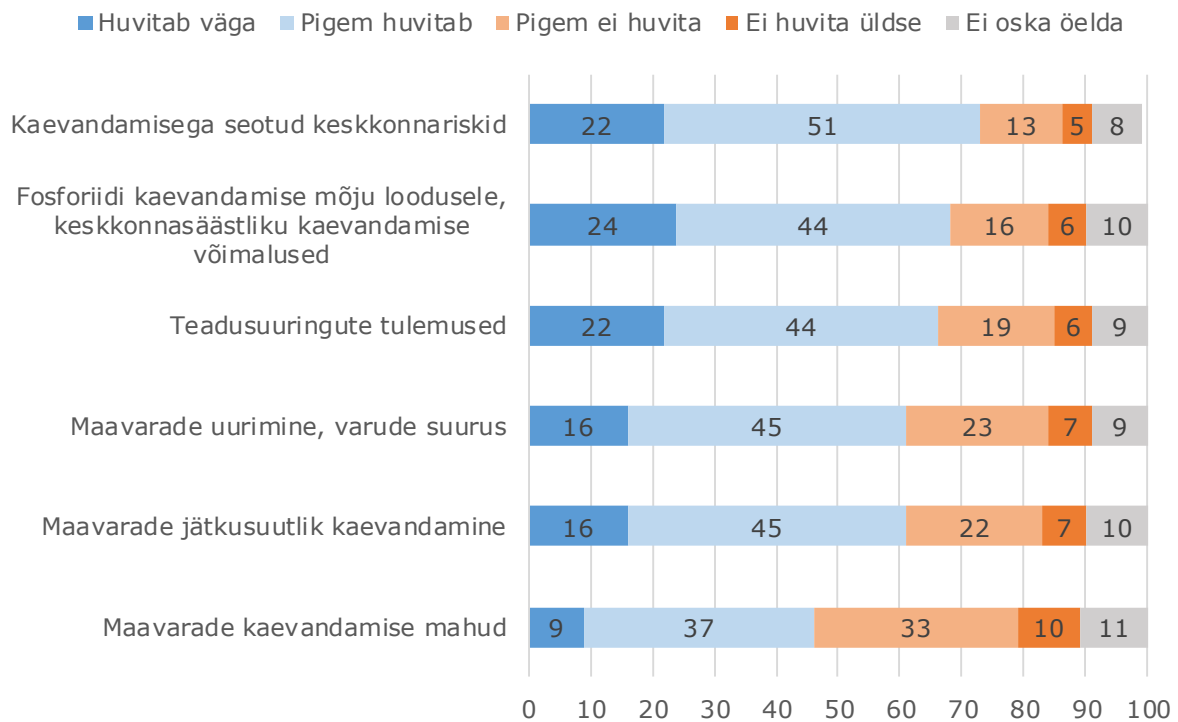
Lisaks selgus, et meeste huvi teemade vastu on suurem, kui naistel. Samuti tunnevad maavaradega seotud teemade vastu huvi keskmisest sagedamini kõige vanema

vanuserühma esindajad. See vastajarühm tunneb teistest enam huvi kõigi teemade vastu, va fosforiidi kaevandamine ja maavarade uurimine/varude suurus.

Teistest sagedamini on jätkusuutliku kaevandamise alastest infost huvitatud vanuserühm 20-29a., seega noored inimesed. Sama teema puhul paistab silma ka erisus eri rahvusest inimeste vastustes – eestlased on jätkusuutliku kaevandamise alastest infost oluliselt enam huvitatud, kui mitte-eestlased (vast. 70% ja 45%).

Õpilasi ja üliõpilasi huvitab muude elanikkonnarühmadega võrreldes märksa sagedamini kaks teemat, milleks on keskkonnariskid (93%) ja fosforiidi kaevandamisega seonduv (67% huvitab ning sh 42% huvitab väga).

Joonis 23. Kuivõrd tunnete huvi järgmiste maavaradega seotud teemade vastu? %, n=1027

6.2 Info kättesaadavus

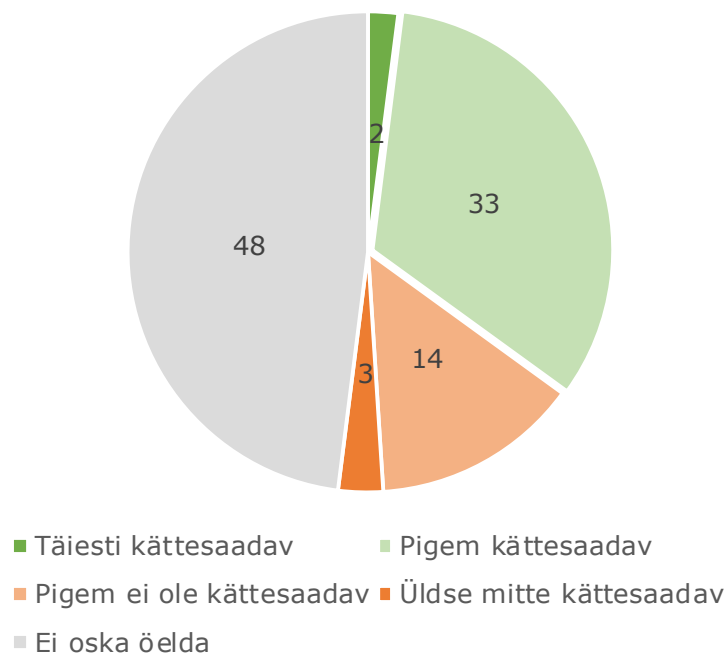
Küsimus: Kas teie arvates on info Eesti maavarade kasutamise ja riigi plaanide kohta hetkel hästi kättesaadav?

Selgus, et kõige sagedamini valisid vastajad antud küsimuse puhul vastuse: ei oska öelda - 48% (joonis 24). Tõenäoliselt ei ole inimesed antud teema kohta ise infot otsinud, mistõttu ei oska ka vastata. Infot peab kättesaadavaks 35%, sh täiesti kättesaadavaks 2% ning halvasti kättesaadavaks 17%, sh 3% arvates pole info üldse kättesaadav.

Antud küsimuse puhul on mitte-eestlaste hinnang võrreldes eestlastega positiivsem – 41% neist hindab info kättesaadavaks (32% eestlastel). Pensionäride arvates on info aga võrreldes keskmise tulemusega halvemini kättesaadav. Ida-Viru maakonna elanikele on info olnud keskmisest paremini kättesaadav (52%), Kesk-Eestis aga hinnatakse seda madalamalt.

Vastajatele, kes on ise maapõuetemaatikaga seotud, on info olnud keskmisest paremini kättesaadav (53% hindas seda pigem kättesaadavaks).

Joonis 24. Kas teie arvates on info Eesti maavarade kasutamise ja riigi plaanide kohta hetkel hästi kättesaadav? %, n=1027

6.3 Milline info ei ole kättesaadav?

Vastajatel, kes nägid puudujääke info kättesaadavuses, paluti täpsustada: Milline info ei ole teie arvates kättesaadav?

Tegemist oli avatud küsimusega, vastused kodeeriti ja koondati suurematesse rühmadesse.

Kõige sagedasemaks vastuseks kujunesid vastused, kus kurdeti, et infot ei ole üldse, info pole üldse leitav, kogu info ja info maavarade kasutamise kohta. Kokku esines taolisi vastuseid 43 korral.

Suuremad murekohad olid veel järgnevad:

- Vähe on meediakajastust – 22 korral
- Info on salastatud, tõde varjatakse – 22
- Info kaevandamise, mahtude, varude, karjääride ja uute karjääride kohta – 20
- Info plaanidest, sh riigi plaanidest - 10
- Info on segane, arusaamatu, killustatud, raskesti leitav – 7

- Keskkonna mõjude kohta – 7
- Vähe on venekeelset infot – 6
- Fosforiidi kohta – 4
- Muu - 15

Kõik vastused on välja toodud aruande lisa 1.

6.4 Infoallikad

Vastajatele esitati kaks küsimus: millistest allikatest te olete maapõue varade teemade kohta Teile vajalikku infot saanud? Ning: Millistest allikatest te sooviksite vastavat infot saada, kus võiks infot jagada?

Olulisemateks infoallikateks maapõue teemade kohta on elanikele olnud meediakanalid: televisioon (52%), uudisteportaalid (45%), raadio ja üleriigilised ajalehed (joonis 25). Neljandale kohale reastus sotsiaalmeedia, kust on infot saanud 21%. Samadest kanalitest soovitakse ka edaspidi peamiselt infot saada.

Silma paistab, et koolist ja ülikoolist on infot saanud vaid 17%, loodusajakirjadest ja kohalikest ajalehtedest võrdselt 16%.

Suhteliselt vähekasutatav on ka keskkonnaministeeriumi veebileht – 7%. Ilmselt ei osata seda seostada maapõue temaatikaga, kuna sellekohane informatsioon ei ole levinud.

Vastanutest 5% märkis, et ei ole infot saanud mitte kusagilt ning 15% tunnistas, et teda info ei huvita ning ta pole seda ka otsinud.

Muude infokanalitena nimetati: Kaevandusmuuseum (2 korral), Maa-Amet, raamat, eesti keele kursused, tööalaselt (2). Üks vastaja märkis: *Seda infot, mis siin loetletud kohtadest saab, ei saa usaldada.*

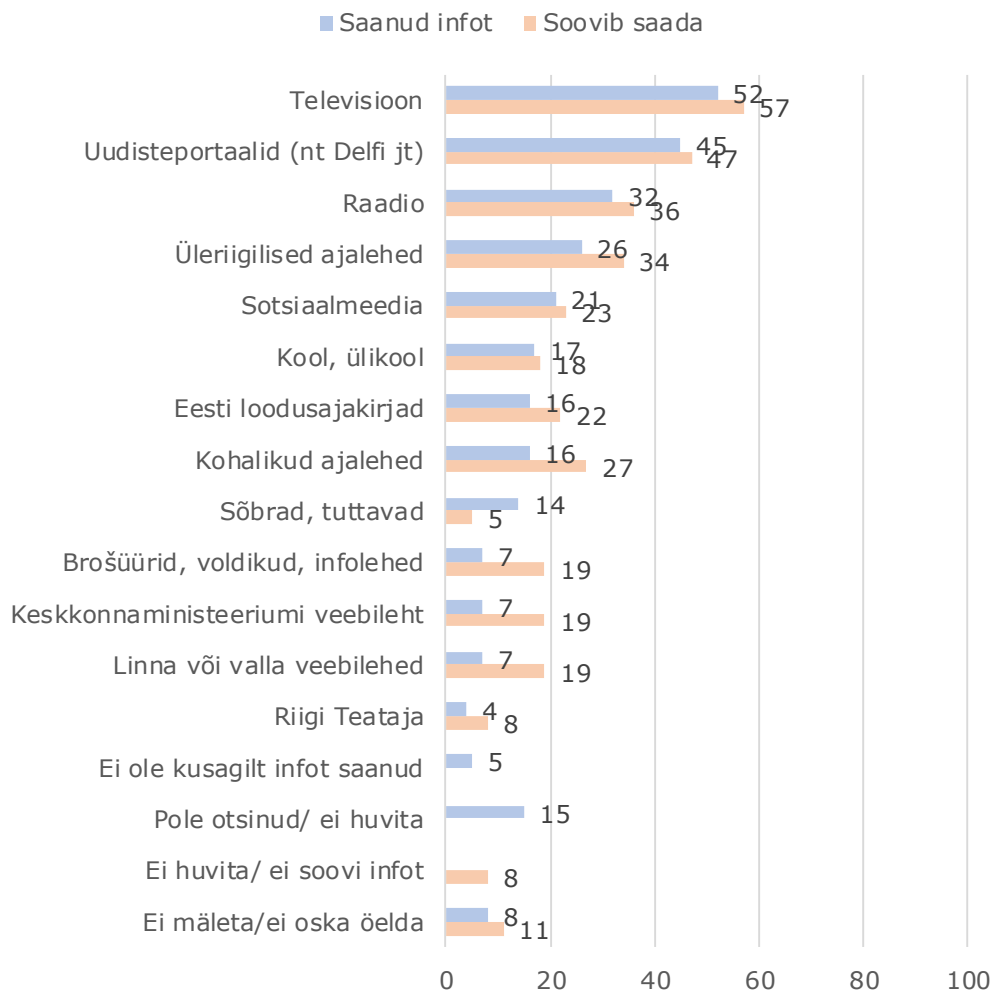
Silma paistab, et vastajad märkisid soovitud infoallikate puhul, et sooviksid kõikidest allikatest senisest enam infot saada. Vaid kooli ja ülikooli osas oli tulemus sama – nii saadud infokanali kui ka soovitava infokanalina.

Pragusest oluliselt rohkem ootaksid elanikud infot järgmistest allikatest:

- Üleriigilised ajalehed
- Kohalikud ajalehed
- Brožüürid, voldikud, infolehed
- Keskkonnaministeeriumi veebileht
- Linna või valla veebilehed

Seejuures on praegu kasutatavad neli olulisemat infokanalit (meedia) kõige olulisemad ka edaspidi (suurim protsent vastanutest ootab infot just sealt).

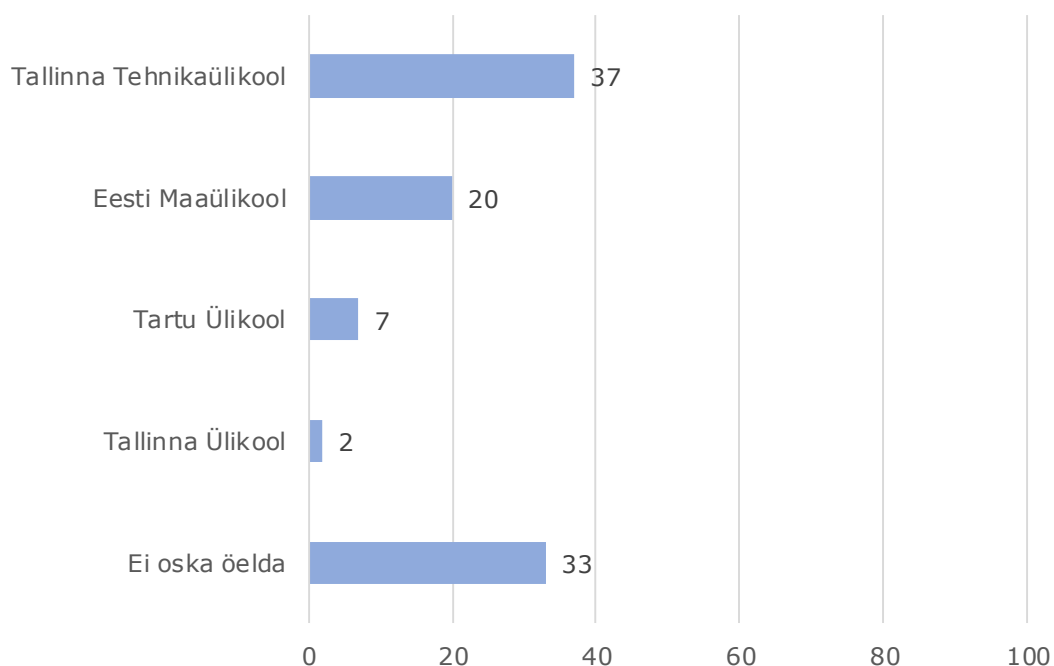
Muu variandina, kus võiks infot jagada, nimetas üks vastaja, et selleks võiks olla spetsiaalne väljaanne.

Joonis 25. Infoallikad, %, n=1027**6.5 Millises ülikoolis saab õppida mäendust?**

Küsimus: Millises Eesti ülikoolis saab õppida mäendust (maavarade kaevandamist)?

Tallinna Tehnikaülikool on erala õpetava õppeasutusena suhteliselt hästi tuntud – seda teadis 37% vastanutest. Järgnevalt pakuti Eesti Maaülikooli (20%), Tartu Ülikooli (7%) ja Tallinna Ülikooli (2%).

Joonis 26. Ülikool, kus saab õppida mäenduse eriala. %, n=1027**6.6 Viimane maapõue valdkonna uudis**

Küsimus: Milline oli viimane maapõue valdkonna uudis, mida te lugesite/kuulsite?

Üldiselt võib tõdeda, et paljud vastajad märkisid siin vaid üldise teemavaldkonna ega täpsustanud, mis uudisega oli tegemist.

Kõige sagedasemaks vastuseks osutus uudis fosforiidi teemal, sh fosforiidisõda aastal 1988. Kokku esines sel teemal 54 vastust. Osa mainis siinjuures ka taas tõusetunud teemat fosforiidi kaevandamise alustamise ja uurimise plaanidest.

Toome siinkohal lühidalt välja ka teised teemavaldkonnad. Aruande lisas on välja toodud kõik vastajate poolt esitatud vastused.

- Uudis põlevkivi teemal – 35 korral
- Kaevandamine, karjäärid, kaevanduslood – 30
- Artiklid, blogipostitused, saated (ilma teemat nimetamata), sh A. Raukase saated – 8
- Hiljutised maavarade leiud – kuld, maagaas, muldmetallid, kildagaas -6
- Maapõue Konverents, Maapõue poliitika 2050 – 5
- Muu vastus – 41

LISA 1 VABAD VASTUSED

Küsimus 13. Miks Te arvate, et maavarade kasutamine ja kaevandamine on kahjulik?

Ainult võetakse ja vastu ei saa midagi
Eesti elanikuni jõuab väike osa kasumist.
Eesti riik ja ettevõtjad on ahned
elanike heaoluga riik ei arvesta
elanikega ei arvestata
Elanikud üldiselt ei saa sellest erilist kasu, rohkem, kui et mõned saavad tööd. Kasum jagatakse pigem üksikute ettevõtjate vahel.
Igasugune kaevandamine on elanikele pigem kahjulik.
Kaevandades ei arvestata piisavalt kohalike inimestega, või üldse rahvaga.
Mõeldaks rahanumbrites ja iseendale kasu saamisele."
kasu -riigile, kõik negatiivsed tegurid aga kodanikule
kohalikud inimesed virisevad ja teised peavad seda virisemist kuulama.
Meie tervis on tähtis
Riik ja ettevõtted on huvitatud ainult kasumist... inimeste õigus on ainult lõuad pidada ja edasi teenida.
riik ja ettevõtted teenivad hiigelasumit aga rahvale ei ole sellest mingit tolku.
segab elutegevust kinnistutel
Sest kaevandamisest saadud tulu ei jõua rahvani, ja kui jõuabki siis vaid poliitikute jutu teemal.
Sest kasum, maavarad jms lähevad ettevõtjatele või riigile, mitte inimestele.
Tavainimene sellest ei võida
Tavakodanik on riigi ja ettevõtete silmis vaid pisike mutukas, kelle arvamust ei küsita ja see teeb asja Eesti elanikele kahjulikuks.
tervisele, saab otsa
töötajate ja inimkonna tervisele on kaevandamine kahjulik
Uudistes käib pidev jauramine kaevandajate ja inimeste vahel teatud piirkondade üle.
Üldjuhul, mis on Riigile kasulik, pole seda inimesele sugugi mitte..
Mingite mineraalide kaevandamine ei ole planeedile või selle elanikele kahjutu!
Eesti elanikele ei jää midagi
Inimestepoolne sekkumine toob väga harva head kaasa
Eesti on niigi väike, iga väike auk mis maasse kaevatakse mõjutab kedagi. Saastumine on kerge tulema.
Eesti on pindalalt väike, maavarasid on suhteliselt vähe ka vist, massiline kaevandamine rikub loodust, sotsiaalses mõttes tuleb karta kontrollimata võõrtööjõu sissevoolu. Eesti loodus on imeline, seda tuleb hoida ja kaitsta!
Ei ole antud teemaga väga kursis kuid arvatavasti jätavad kaevandamise keskkonnale oma jälje, mis omakorda võib rikkuda elanike olete näiteks kaevude vee kadumine või halvenemine
Vist loodusele ja inimestele
Rikub keskkonda
Elamiskõlblike kohti jääb vähemaks
Elanikele jääb ainult kaevandamisega kaasnevad ebamugavused...

Elukeskkond halveneb, põhjavee kättesaadavus halveneb
Elukeskkond kaevanduste piirkonnas halveneb
Elukeskkond kannatab
elukeskkond muutub halvemaks
Elukeskkond on Ida-Virumaal tugevalt kahjustatud
Elukeskkond saab ohustatud
elukeskkonna halvenemine
Elukeskkonna kahjustamine
Elukeskkond muutub uute maardlate kasutusele võtmisega.
ELukeskkond pole enam sama ja õhku paiskuvad heted mõjutavad seda
elukeskkonna halvenemine kaevanduspiirkondades
Elukvaliteedi langus (looduse hävitamine, põhjavee säästmine).
Ettevõtjate ahnus ja hoolimatus keskkonna suhtes halvendab elukvaliteeti ja loodust
häirib normaalset elu
Ikka need tuhamäed ja roiskunud põhjaveed
Inimeste tervis
Inimestel kadus kaevudest vesi või oli vesi reostunud.
Kaasnevad keskkonnamõjud on ennekõike elanikkonna kanda.
Kaevandamise tõttu peavad palju inimesed oma kodudest lahkuma, või taluma
kaevandusega kaasnevaid saastumisi.
Kaevanduspiirkonnas elavate inimeste elukeskkond muutub, uute kaevanduste avamisel
hävib olemasolev taimestik ning metsloomade elupaigad. Juurdepääsuteede ehitamine
vajab maad, mis võetakse kas metsa- või põllumaast, muutub veerežiim, mis võib kaasa
tuua kaevude kuivamise või joogivee saastumise jne.
Kaevud jäävad veest tühjaks, metsad võetakse maha
Kahjulik loodusele ja seeläbi ka inimestele
Kahjulik on ta mitmes mõttes elanikele. Näiteks Saaremaal kaevandab üks firma Nasva
külal mereäärest liiva, tema seal kaevab ja saab kasu, aga liiv mis tegelikult tuleb
merest ja liigub tormidega just tema auku, tuleb ujumisrandadest, mis ennem olid ilusad
liivarannad on nüüd muutunud liiva liikumise tagajärjel liivast lagedaks ja seal on väga
paha nüüd ujuda.
Keegi saab kasu, aga keskkond rikutakse ja teistele inimestele ja keskkonnale on see
kahjulik.
Kahjustab keskkonda.
Kahjustab loodust ja pikas perspektiivis ka inimeste elukeskkonda
Kahjustab loodust.
kahjustab loomulikku elukeskkonda
Kahjustab keskkonda
Kannatab elukeskkond (õhk, vesi, looduskahjud)
kasu saavad vaid ettevõtjad ja tootmine teeb kahju riigi keskkonnale ja elanikele, kasu
saab vaid ettevõtja
Keskkonna reostus
keskkonnamõju
keskkonnamõju, saastatus, kasu saavad ettevõtted, kes keskkonnast ei hooli, vaid
majandustegevusest
Keskkonnasaaste

Kui ettevõtjad hakkavad kaevandama, siis nad kahjustavad keskkonda ning kahjustavad looduskaitse alasid inimeste arvamustest olenemata, sest ahnus on suurem mõistusest. Kui tuua näideks Ida-Virumaal kohta minema Sonda. Väike alevik, millel on ümber-ringi ainult kaevandused. Esiteks, masinate tööd on koju jubedalt kuulda ja mis tõesti häirib. Ja mis saab kui ükskord põhjavesi ära kaob? Mis saab sellest rahvast, kes seal elab? Teine näide on ka väike külake, mille nime kahjuks ei mäleta, aga ka üks soomlane tahtis kaevandust avada ainukese vaatamisväärsuse kohale. Milleks? Kas ei ole teisi kohti? Kuna ei olda alati kindlad keskkonna mõjust põhjaveele ja elukeskkonnale Kuna rikub looduskeskkonda.

Küsimuse püstitus on liiga üldine. Tegelikult on osade maavarade kasutamine ja kaevandamine kahjulikum kui teised. Nt põlevkivi kaevandamine on looduskeskkonnale kahjulikum kui mõne teise maavara, millest ei jää nt loodusesse jäätmeid. Kahjulikkus seisnebki eelkõige keskkonna rikkumises (mürgitamine, reostamine, sh visuaalne reostus, samuti riskid, mis kaasnevad pikaajaliste mõjudega keskkonnale ja mida on praegu raske hinnata ja mis seetõttu sageli ka hindamata jäävad, lisaks igasugused koosmõjud, mida on alati keeruline hinnata või mõõta). Lisaks tuleb arvestada sellega, et kui kahju on lokaalne, siis see võib puudutada otseselt küll vähesemaid inimesi, kuid see ei tähenda, et nende mure oleks vähem valus, kui siis, kui see puudutaks rohkemaid. On selge, et majanduslikus plaanis on maavarade kaevandamine peaaegu alati kasulik, sest seda vaid majandusliku tasuvuse pärast ju tehaksegi. Järelikult on põhiküsimus, kas majanduslik tasuvus ja kasu kaalub üles selle kahju, mis keskkonnale tekitatakse.

looduse reostus

looduse saastamine ja hävitamine

Looduskahjulik mõju

maa lagastatakse, riik ja rahvas saavad sealt väga vähe

Maavarad kuuluvad terve looduse juurde

Maavarade kaevandamine koormab Eesti loodust ning soodustab kliimamuutust

Meie riigis pole kunagi inimeste peale mõeldud. Iga kaevandamisega kaasnevad

kõrvalmõjud, tolm, igasugused gaasid, põhjavee alanemine.

Meil on ilus loodus ja maa on meil väike. Kui me selle kõik üles songime, siis pole sellega midagi teha.

Muudab elukeskkonda ebasoodsalt

Muutub elanike elukeskkond

Mõju Eesti keskkonnale on kahtlemata kehv

Mõjutab põhjavett

Negatiivsete keskkonnamõjude tõttu ja tulu kaevandamisest läheb vähestele.

oht keskkonnale

On keskkonnakahjulik.

On olemas keskkonnasõbralikumaid alternatiive.

Paljud maavarad, millele on seni keskendutud, on mitteuuenevad ja raha nimel tõmmatakse meie väike riik tühjaks, mis asemele jääb on reostatud maa ja jäätmed.

piirkonna veetase võib langeda. tekkida reostus. kaob metsa või heinaalad, sest pidevalt on vaja uut kaevandus pinda.

Polevkivi mõju keskkonnale on kahjulik. Keskkonda on vaja saasta ja polevkivi kaevandamine asendada jätkusuutliku energiatootmisega.

Põhjavee tase langeb, mis põhjustab probleeme loodusele ja elanikele

Põhjavee probleemid.

Põhjavesi kaob, õhu ja vee saaste jms
Põhjavesi reostub Ida-Virumaal ja kohati kaob. Maastik muutub seal tundmatuseni.
Lahtisel kaevandamisel elukohad muutuvad elamiskõlbmatuks jne.
Reostus kaevandamisel ja loodusliku tasakaalu rikkumine.
Reostus, liigne kasutamine
Ressursside raiskamine ja mõju keskkonnale s.t ka kaudset mõju elanikele
Riik ja ettevõtjad saavad tulu ning elanike elukeskkond saab pahatihti kahjustatud.
rikub elukeskkonda
Rikub loodust 3
Rikub loodust ja elukeskkonda.
Rikub meie loodust.
rikub tasakaalu looduses.
Saadav tulu on väiksem kui tekitatud kahju (elukeskkond, tervis jne)
saadav tulu riigile ning elanikele ei kaalu üles keskkonnale tehtavat kahju
Saastab
Saastab keskkonda, rikub loodust.
Saastab õhku. Kahjustab loodust.
Sest kaevandamine rikub keskkonda.
Sest nii mõnegi maavara kaevandamine tekitab ju tegelikult keskkonnale korvamatut kahju ja keskkond puudutab väga olulisel määral just elanikke.
Sest põhja-vesi kannatab
Sest, ega elanikuni kaevandustest saadud kasu ei jõua. Elanik tunneb kahju seoses reostuse, maa kasutuse piirangutega jne
Sotsiaalsed jakeskkonna huvid jäävad sageli majanduslikele alla
Suurte maardlate rajamine muudab elukeskkonda.
Tekib keskkonna ja sotsiaalne reostus
Tekivad probleemid põhjaveega.
Igasugune loodusse sekkumine toob kaasa tagajärjed
Võib rikkuda elukeskkonda
Tulge Kohtla-Järvele ja hingake meie õhku, eriti öösel kell 00.00 kuni 4.00. Ükski VKG juhtidest ei ela Kohtla-Järvel.
Mõju keskkonnale
Tööjõu äravool kaevandustesse
Vesi läheb ära šahtidesse ja karjääridesse
Kahjulike ainete paiskumine atmosfääri ja vette, soode kuivamine, ökosüsteemi kahjustumine
Atmosfäärireostus
Õhureostus
Keskkonnareostus 2
Ei tohi unustada kaevanduspiirkondade inimesi – elatustase peab olema pealinna omaga võrdne
Keskkond kurnatakse ära enne, kui see jõuab loomulikult teel paraneda
Töötlemine mõjub õhupuhtusele, tehased reostavad keskkonda, hingata pole midagi
Vilets keskkond
Keskkonnakaitselistel põhjustel
Maapind kahjustub ning taimkate kaob, üldine kahju keskkonnale, veekogude reostumine, kahjulike gaaside levik, tolmu settimine, elanikkonna tervise halvenemine

Sest loodus saab kannatada, aga meie kasutame selle vilju
Loodus ei ole igavene
Toimub keskkonna kahjustumine, ma ütleksin isegi, et järk-järguline elukeskkonna hävimine ,
See ei ole päris korrektne küsimus. Mitte kõigi maavarade kaevandamine ei tekita kahju, kuigi näiteks põlevkivi kaevandamine kahjustab nii inimeste tervist kui keskkonda
Hävitab loodust 3
Ökoloogia 3
Keskkond kahjustub, maapõu kurnatakse tühjaks
Majanduslikult tulutu
Ei mõelda tuleviku põlvkondadele
Hävitb ressursse
kuna maa varad vähenevad tänu kaevandamisele
Kuna ressursid reeglina on piiratud, pole pikas perspektiivis jätkusuutlik
Kõik asjad kaevame välja
Maavara kahaneb, seega saab kunagi otsa.
Maavarad ei ole taastuv ressurss.
Maavarad on Planeet Maa omandis ja see on väga ülekohtune et mõningad äriks maavarasid rikastumiseks kasutavad. Maa - ja loodusvarad kuuluvad Eesti riigi ja - rahvale, ning eesmärk on loodust säästev ja mõistlik tarbimine
maavarad pole lõpumatud
Maavarad saavad otsa ja kohutavad karjäärid tekivad
Maavarade taastumine ei ole nii kiire kui nende kaevandamine. Riik peaks rohkem reguleerima kaevandamise ja maavarade taastumise suhet, sest varsti pole meil enam mida kaevandada. Maavarad on riigi vara, mis kuulub riigile, maavarade kurnamine ei ole riigile ega ka elanikele kasulik, küll aga on see kasulik ettevõtjatele, kelle eesmärk on kasumit teenida ja majandusteooria kohaselt on ressursid lakkamatud, mida nad reaalsuses sugugi pole.
Maavarasid väheneb pidevalt ja toodetakse üleliiast
Mingi hetk saavad taastumatud ressursid otsa; peame suutma enne selle juhtumist täielikult roheliselt hakata elama.
Need ei taastu ja seega me hävitame sellega Maad
Raha nimel rikutakse ära ka asju, mis enam kunagi ei taastu.
ressursid vähenevad
rikub
Röövellik
Saab otsa
See pole jätkusuutlik
Seitse nahka kooritakse.
Taastumatu maavara saab millalgi otsa
Vähendab varusid
Väheneb
Kui looduselt ainult võtta ja mitte midagi asemele anda, siis see teeb meie planeedile kahju
Eesti edu peab põhinema muul, maavarad meid edukaks ei tee.
Eesti ei ole võrreldes paljude teiste maadega maavarade poolest eriti rikas
Kahjulik kui ei ole taastuv

Kasum läheb riigist välja

Kasumi tagaajamine

Keskonnauuringuid on vähe teostatud. Geoloogiline uuring on puudulik.

Kogu tegevus on suunatud kasumi teenimisele, tagajärgede eest ei vastuta keegi.

Maavarade kasutamine kujuneb puht-poliitiliseks tegevuseks.

Majanduslikult on kindlasti Eesti elanikele see kasulik kuid pikemas perspektiivis teeme kindlasti sellega mingil määral endale karuteene.

"Oleneb mahtudest. Kohalikuks igapäevaseks tarbeks ok. Kui aga maad massiliselt sonkima hakata varade mahamyymise eesmärgil,

siis pean seda kahjulikuks. Samuti ei pea mõistlikuks RB taolise ulmeobjekti nimel trassi ehitamiseks soid täita kruusa ja liivaga.

Inimesed ei taha elada kaevanduste tyhermaadel / tööstusmaastikel. Eesti on väike ja peab mõtlema, kas poleks kasulikum turismi

arendada. Selleks peab hoidma naturaalselt loodust, et ise elada ja turistidele puhketeenust pakkuda"

Pälevkivi kaevandus ei ole nii tulus, kuna sealt ei saa ariti energiat.

rikkused viiakse Eestist välja

sest see tekitab lõhe

Kahjulik

Töötasu ei vasta tööle. Suure staažiga töötajatel ei ole soodustusi. Ettevõtte kasumist ei lähe midagi nende linnade elanike elu parandamiseks, kus ettevõtted asuvad

Sest puuduvad hästi uuritud ja välja töötatud tehnoloogiad kaevandamiseks ja töötlemiseks

Ei kontrollita, kas ikka uuritakse nende kaevandamise tagajärgi

Töötlemine on üsna kahjulik tegevus

Perspektiiv ei ole midagi rõõmustavat

Sest inimesed ei ole kuigi informeeritud kahjustest

Sest vähese informatsiooni puhul on moes rohkem varjata – sellest järeldub, et varjatakse kahju

Vaadake põlevkivikaevanduste karjääre

Tooraine lisand maailmas

Jäätmetöötluste ettevõtted ei paku tasuvaid töökohti

Kaevandamisel tihti ei arvestata kohalike elanike huvidega

Küsimus 22. Milline info ei ole Teie arvates kättesaadav?

Arusaadav üldmõistetav teave

Ei ole kuulda kusagilt

Info

Infot vähe kui ise ei otsi

kogu info, mida hõlmab see küsimustik ei ole meedias põhjalikku kajastamist leidnud

Kogu kaevandamise puutuv info tundub praegu pigem segane ja segadust tekitav

Kogu temaatikat hõlmav info raskelt kättesaadav

Kui üldse teaks, kus kohast otsida?

Kõigest räägitakse vähe

Kõik (3 korral)

Maavara

Maavarad mets üldine info pole tõene
maavarade kasutamise ja riigi plaanid
Infot on vähe
Meedias ei kajastata seda teemat ja kui midagi kirjutatakse siis ainult üldist juttu
Midagi ei saa kätte
Midagi pole
midagi pole kättesaadav
Milline info on peaks küsima
Minu jaoks jõuab info kohale pigem sotsiaalmeedia kaudu. Minul lehed ei käi, olen pensionär ja ei jõua lehti tellida ja ei tea, kas seal midagi avaldatakse. Samuti ei tea, mis on tõde, mis vale. Tean vaid seda, et maavaradega tuleb ümber käia säästlikult ja loodust arvestades. Kui põhjavesi saab rikutud, siis ei ole enam elu võimalik. Pean vajalikuks rahvast informeerida kõigest, mis keskkonnaministeeriumis ja selle allasutustes toimub.
Mitte midagi
Mitte mingisugune info
Mitte ükski neist
Palju on ja mida
pole eriti leidnud infot avalikes infoallikates
Pole kuulnud ültse maavaradest arutelu.
Pole üldse kursis
sisuliselt pole midagi avaldatud, uudistes midagi kuuleb
Ükski.
Üldine
Üleüldse räägitakse sellest vähe
Vähe allikaid
Vähe infot kogu maa elanikele
Ei ole kuskil näha
Ma ei tea, kas sellist infot on, pole näinud
Sellist infot ei ole leida
Meedias ei ole infot
Ei ole kordagi vastavat infot näinud 2
Sest sellist infot pole ma kuskilt näinud – ei internetist, ei ajalehtedest 2
info on laiali mitmes ametkonnas, osa võib olla salastatud-vaid ametnikele
Kokkuvõtlik, erinevaid aspekte arvestav, üldistav ja perspektiive analüüsiv, teadusuuringutel põhinev, aga üldarusaadavas keeles esitatav.
Pika surfamisega saab ilmselt kogu vajaliku info kätte, kuid praegu on info killustunud erinevate asutuste kodulehtedele ja peab teadma, kust mida otsida.
Tegelikult ei ole midagi kättesaadav, kui ei tea täpselt otsitavat objekti ja seda, kust otsida. Igapäevaselt sellest ei räägita ja isegi ei tea seda, kes noorematest teadlastest nende probleemidega tegelevad.
See on kättesaadav erialastes teatmikes, mis on ette nähtud väikesele ringile töötajaid või ametnikke. Tavainimene peab sellist infot ise otsima
Ma ei tea, kust seda leida
Kõik ei saa teadusterminitest aru, veel eesti keeles
Eks kui teadja otsib, siis ikka on leida. Aga tavainimestes teema vastu huvi tekitamiseks ei ole infot näinud.

Erialast kirjandust ei uuri ja meedias on uudiseid harva

Ju siis ei ole ise piisavalt uurinud

Televisioon

Tõenäoliselt on asjad kättesaadavad kui ise otsaida ja surkida. Pigem on vähe meedia kajastust antud teemadel.

Uuringute tulemusi pole meedias piisavalt, kelle kasumihuvi kehtab kaevandamise taotlusi.

Vajaks avalikku publitseerimist ja arutelu ja selgitust.

Võibolla mitte vähe kättesaadav aga vähe kajastatud

Vähe on kirjutatud, räägitud maavaradest Eestis. Viimasena meenub, et kunagi oli fosforiidivastane sõda meil, kuid kaevama hakatakse tulevikas ikka.

Võimud ei levita sellealast infot. Ka meedias on sellest harva juttu.

Vähe teavet 3

Meedias pakutakse vähe infot ja kui, siis seoses rikkumistega. Ettevõtjad ei taha suurt kära

Pressis avaldatakse sellest vähe 4

Vähe on reklaamitud

Laiale publikule ei avaldata, ei valgustata küllaldaselt meedias, sellist ametlikku kanalit ei ole, mida võib usaldada või mida ma teaksin

Kuskil ei kirjutata sellest.

Sest Eestis räägitakse maavaradest, ressursidest väga vähe – ei ajakirjanduses, ei televisioonis! Venekeelse elanikkonnani ei jõua üldse mingit infot ... mulle tundub, et riik tegeleb põhiliselt sõjapoliitikaga, mitte ressursidega

Info on piiratud või ilustatud. Tegelikult mõju avaldamine on teatud ringkondade poolt pärsitud.

Info pole tõene.

Küsin vastu. Kus kohast seda infot saab? Ja kui ka kuskilt saaks, siis kas seda on põhjust võtta tõesena? Senised Vabariigi valitsejad on ju kõike rahva eest salaja teinud!

On asju, millest ei räägita nt eraettevõtjate kasumid riigi arvelt

palju on salastatud, vassimist

tegelikku infot ei avalikustada, et "kaitsta" huvigruppide huve, mis on vastu tavainimeste elukeskkonna säilimisele

Tõde ei ole kättesaadav!

Ajalehtedes on ainult poliitika ja kollased uudised !!! Ilmselt on riigil midagi varjata elanike eest!

Riigisaladus 2

Tõepoolest, vene keeles ei ole ma sellealast infot internetis näinud. Arvatavasti ei peeta vajalikuks inimesi informeerida

Selles valdkonnas töökohti ei planeerita

Kirjutatakse vähe, ilmselt peetakse salajas

Ilmselt on see valdkond salastatud, sest see on kõrgemale poolele kasulik, võib-olla eksin

Informeerimist ei peeta vajalikuks 2

Ei soovita laiemat arutelu

See on riigipoolne täielik kodanike ignoreerimine

Sest riigil pole kasulik neid teemasid valgustada

Vaikitakse maha

Ettevõtted kardavad seda avaldada

Riigil pole huvi niisugust infot oma kodanikele avaldada

See on strateegiline info

Vene keeles pole üldse infot 3

Vene keeles on igasugust infot raske kätte saada

Vene keeles on väljaandeid piiratud hulgal

See on vaid eesti keeles

Fosforiidi kaevandamise mõju keskkonnale

Fosforiidi kaevandamise mõju keskkonnale.

Fosforiidi, kildgaasi kaevandamine-kellele ja milleks?

Fosforiit. Põlevkivi.

Info lähiaastatel avatavate kaevanduste kohta. Avamisele eelnevate keskkonnamõjude uuringute tulemused, kavandatavad negatiivsete mõjude leevendamise meetmed,

loodetav kasu eraldivõetuna riigile ja ettevõtjale, kes saab kaevandamiseks loa.

Ajakirjanduses võiks olla avaldatud info, kui kuskil ministeeriumi või ameti kodulehel on üles pandud elanikke puudutav ja huvitav info. Häälekamad on kaevanduste avamise vastased, kes oma teavet ajakirjanduses avaldavad.

Kasutuselevõetavad uued maardlad. Uute maardlate mõju lähiümbrusele, mõju põhjaveele. Maardlate sulgemine ja maastiku taastamine.

Kes ja kus kaevandab, millised on maavarade jäägid.

Kui palju ja mida kaevandatakse võib olla kättesaadav piiratud osale elanikkonnast, aga võiks olla kõigile

Kui palju tegelikult kaevandatakse ja palju kuhu kasutatakse

Kus ja mida kaevandatakse

Maavarade kaevandamise mahud praegu ja tulevikus

Maavarade kaevandamisega seotud keskkonnariskid ning see, kas alternatiivseid variante üldse kaalutakse või uuritaksegi

Maavarade ressursid

Mahtusid aastate lõikes pole teada.

Mahud.

Mis saab tegevuse lõpetanud kaevandustest?

Oleks vaja uuringut maavarade kohta

Planeeritud maavarade kaevandamine, mahtude suurused, eksport.

Põlevkivi kaevandamine

Rahvas ei tea, kui suureks üks karjäär minna võib!

tõelised faktid ja seisukohad, teadlaste aruanded kõige kohta, mis ja kui palju ja mida ja mis seisukorras varad on

Uuringutulemused, asukohad

Varud riigis

Vasemaagi uuring on kas seiskunud või pole leitud. Samuti rauammagi kohta pole eriti midagi kuulnud.

Info mis puudutab riigi arengut lähimate aastakümnete jooksul.

Plaani mis on koostanud eesti tõsi teadlased ja mida soovivad majandus teadlased ilma bluffimata.

Plaanid

Plaanid kasutamiseks, kas uuritud võimalikud mõjud, millised tulemused

Plaanide ja tegelikkuse erisuse tagamaad

Plaanidest pole kuulda suurt midagi ning kasutamise info on ka laialipillatud.

Puudub info tulevikuplaanide kohta.

riigi plaanid

Riigi plaanide kohta

Uuringud erinevate maavarade kohta, nende kasutamise plaanidest. Samuti ka uuringu tulemused, millised maavarad üldse olemas on ja mis mahus neid on.

...kui ettevaatavalt on analüüsitud maavarade tagavarasid, nende kasutusvajalikkust, asendamist tulevikus millegi muuga. ....

Kuna geoloogilisi uuringuid ei ole Eesti Vabariigis viimasel 20 aastal tehtud (ma mõtlen teaduslikul alusel, mitte "magistritöö" tasemel), siis ei ole ka alust arvata, et keskkvalitsuse kabinetid suudaksid midagi jätkusuutliku otsustada.

Miks peale raha saamise peab nii palju kaevandama.

minu arvates puudub riigil maavarade kasutamisest täpne ülevaade.

pole eriti uurinud

Riigi ja ettevõtete otsuste langetamise tegelikud põhjused.

Sotsiaalmeedias kajastub väga vähe infot Eesti maavarade kasutamise ja riigi plaanide kohta elanikkonnale.

Tulemused

Uurimustöödel põhinevad arvutused

Riik ja ettevõtjad ei suuda kokku leppida

Maavarade kaevandamisega tegelevad eraettevõtjad-monopolistid

Paljudel on ükskõik

Mitteasjatundjale on see info kasutu, sellepärast seda ka peale ei suruta

Puuduvad vahendid

Keskkonnamõjud, maavarade edasine kaevandamine.

Keskkonnauuringute tulemused.

Millised plaanid on keskkonnamõtjude vähendamise osas nendes kohtades kus teostatakse maavarade kaevandamist ja millised on sotsiaalsed tagajärjed kui peaks maavarade kaevandamine lõppema

Millist kahju tekitab maavarade kaevandamine

Millist kahju võivad tuua maavarade kaevandamisega tegelevad eraettevõtjad, kuna nende tegevus on suunatud eelkõige kasumi teenimisele.

Moju keskkonnale

mõju loodusele, tuleks rohkem kaasata kompetentseid inimesi uuringutes nt. teadlasi, geolooge jne.

Küsimus 27. Milline oli viimane maapõue valdkonna uudis, mida te lugesite/kuulsite?

88 fosforiidi sõda

Arutelu fosforiidiuurimuste ümber

Midagi fosforiidiga seoses

Eks see fosforiidi "sõda" ole.

Et fosforiidi kaevandamise võimalusi uuritakse.

Fosfori kaevandamine - 3

Fosforiidi ja kruusa kaevandamisest reporterist lõigukest.

Fosforiidi kaevandamine, kildgaasi kaevandamise mõjud, põhjavesi, kildgaasi müük, fosforiidi müük.
fosforiidi kaevandamise ümber käiv poleemika
Fosforiidi kaevandamisega seonduv kaheksakümne date lõpus
Fosforiidi kaevandamine
Fosforiidi leiu kohta ca 2 aastat tagasi
Fosforiidi varude maht Eestis
Fosforiidikaevandusest
Fosforiidisõda
Fosforiiditeemaline arutelu
Fosforiit (8 korral)
Fosforiit Tooles
Fosforiiti enam Eestis ei kaevandata.
Fosforiiti peaks hakkama kaevandama
Fosforiit, põlevkivi
Jant fosforiidi ümber
võitlus põlevkivist elektri tootmise vastu"
Kohtla- Järvel avati Põlevkivimuuseum kunagi 60- ndatel; fosforiidi kaevandamise taasarutamine.
Kuulsin kuskilt, et Eesti fosforivarusid plaanitakse kaevandama hakata, ent arvan, et sellega tasuks oodata, kuni nõudlus maailmas suureneb ning kaevandamine end ära tasuks
Mingi hetk uuriti fosforiidi võimalikku kaevandamise suurenemist
Miskit fosforiidi kaevandamisega seotud.
Pole aasta uudiseid vaadanud ega lugenud. Lihtsalt tean et fosforiidi kaevandamine oli nii ohtlik, et üliõpilased olid selle vastu.
Probleemid fosforiidiga
See fosforiidi tulevik on viimane kuulnud, loetud, kuid ei meenu kus
See oli seotud fosforiidisõja ja selle kavandamisega praegu
Soovitakse taas kaaluda fosforiidi kaevandamist
Teema fosforiidi kaevandamise vajalikkusest.
Televisioonis, kui arutleti fosforiidi kaevandamisest.
Tuleks uurida ja hakata fosforiiti kaevandama
uus fosforiidisõda
Uute lubjakivikarjäärade rajamine, fosforiidi kaevandamine
Vist fosforiidi teema.
Võimalik Fosforiidi kaevanduste avamine Eestis
Fosforiidi kaevandamise probleemid
Fosforiidi kaevandamise taasalustamine
Fosforiidist 2
Fosforiidi töötlemine
Et Eestis on väga suured fosforiidivarud ja kavatakse seda kaevandada
EE teatas põlevkivi kasutusest.
Eesti Energial ei jätku põlevkivi
Võib olla põlevkivi siis.
Midagi põlevkivist
Põlevkivi kaevandusmahud

Põlevikivi (4 korral)

Põlevikivi hakkab otsa saama.

Põlevikivi kaevandamine Ida-Virumaal.

Põlevikivi kaevandamise probleemid Virumaal ja kruusa kasutamise probleemid väiksemates piirkondades

Põlevikivi kaevandamisega seotu ja Rail Baltika muldkeha rajamiseks vajamineva kruusaga jne. seotu

Põlevikivi kaevandamisest

Põlevikivi kaevandamist jätkatakse

Põlevikivi kaevanduses saab nüüd rääkida mobiiliga

Põlevikivi kaevandusmaht on ebapiisav

põlevikivi kasutusest

Põlevikivi kohta

Põlevikivi ressursside kohta

Põlevikivi saab otsa kunagi

Põlevikivi teemal.

Põlevikivi tootmine

Põlevikivi uudiseid hakkab muidu pidevalt silma-kõrva. Vahel ka kerkib fosforiiditeema.

Turbaga seoses pigem looduslikult rabade taastamine jms. Viimastest uudistest aga ehk eelkõige seoses Rail Balticu rajamisega oleks vaja Eestis kaevandada hulgaliselt raudteetammi täitematerjali (kruus jms) jne.

Põlevikivikaevanduse laiendamine

Seoses töökohaga põlevikivi kasutusele võtmine ja sellega seondunud ajaloolistele faktidele sunnatud raamatute lugemine. Lisaks natuke infot uue elektrijaama rajamise kohta.

Uudist ei mäleta, kuid tutvusringkonnas rääkisime viimati põlevikivi kaevandamisest

Põlevikivi kaevandamine 5

Põlevikivi kaevandamisele ei ole määratud makse

Põlevikivi uudne töötlemine Ida-Virumaal lahtiste karjääride meetodil, Kose küla piirkonnas

Eesti Põlevikivi AS ja põlevikivi kaevandamise head näitajad

Kuulsin TV uudistes põlevikivi töötlemisega seotud probleemidest

ET EL võib põlevikivi töötlemise

Põlevikivist saab naftat toota

Kvoodid põlevikivi kaevandamisele 2

Maailmas tulemas vee defitsiit.

Puhta vee ressursid

Põhjavee langusest. Ida-Virumaal kaevandamise tulemusena suured geoloogilised muutused. Negatiivne mõju põllumajandusele, elanikkonnale. Õhusaastumisest."

Põhjavesi -3

Seoses mingi kaevandamisega, mis oleks nõiakaevu kuivale jätnud.

Uduallikale tehtav kaevandus mis jätab kaevud kuivaks ümbruskonnas ja koduta põlvkondi samas kohas elanud pered.

Viimati lugesin Riigikontrolli aruannet, eest joogivee kvaliteedist.

Arvatavasti kruusakarjäärile kasutusloa andmine lehes sakala

Ei mäleta, ilmselt põlevikivi kaevanduse sulgemisest või kaevandamise lõpetamisest, keemiatehase raskustest

Et põlevkivikaevandamist ei lõpetata.

Minu meelest ei peaks te kõiki maavarasid ühte lausesse panema. väga suur vahe on, kui arutada, kas kruusa või põlevkivi/fosforiidi kaevandamine on kasuli/kahjulik"

Kaevanduses kautusele võetav uus infotehnoloogjast

Kiviõli uus kaevandus

Kohalikust vallalehest Männiku liivakarjääri ala laiendamisest

Kruusa kaevandamisest.

Kruusakarjääri kaeveluba

Liiva kaevandamine

Midagi põlevkivi kaevandamise kohta, et kas peaks kaevandama või pigem mitte.

Midagi turba kaevandusest rabas

Midagi turba kohta

Mingii Eesti Energia ja põlevkivi kaevandaisega seonduv uudis

Muudetakse põlevkivi kaevandusmahtusid

Oma kodukoha lähedusse kavandatud kaevanduse plaanid.

Raplamaal on suurenenud kaevandustaotluste hulk

Turba töötlemine

Seoses kaevandamise mahtudega.

Seoses põlevkivi kaevandamise jääkidega, televisioonist.

Tahetakse rohkem põlevkivi kaevandada. Fosforiidi kaevandamisest.

Tammistu-Uuetoa kinnistule kasutusloa andmine

Tänases Päevalehes oli artikkel Põxitist ehk põlevkivi kasutamisest loobumisest

Šahtide sulgemisest

Ida Virumaa šahtidest

Anto Raukas rääkis TV3's kristallidest ja nende mõjudest

Blogi Eesti Geoloog postitus "Porkuni panga puhastamisest".

Vist artikkel "Imelises Teaduses"

Kuulan alati huviga Anto Raukase arvamusalaldusi, midagi ta rääkis raadios

ebateaduslikest seisukohtadest, täpsemalt ei mäleta

Lugesin facebooki vahendusel, kuulasin TV saadet ja olen lugenud mõningaid kirjutisi

keskkonna teemal (Anto Raukas).

Postimees majandus24

Riigi teataja

Vikerraadiost , Delfist A.Raukase seisukohas ja TTV-st uudistest ja asjatundjate A.Raidi juhitud saatet. Siit-ja sealt natuke veel, aga selle järgi seisukohta raske kujundada.

Ehk uudis selle kohta, kuidas eraisikud lasevad oma maal kaevandada, väites, et

kaevavad endale tiiki ja saades kaevandamisest hulga raha.

Konkurss Eesti Geoloogia osak juhatajate kohtadele

Kohtla-Järve Järve linnaosa kannatab mingi keemiakombinaadi poolt välja heidetava saaste käes pikemat aega.

Kruusa kaevamist ei saa enam teha tiigi kaevamise nime all

Kõik kruus kulub RailBaltiku trassile ära.

Maalihe Sauga jõel

Maavarade uurimise plaan, et teha kindlaks tegelikud varud.

Majandusministeeriumi haldusala saavutused Utahis, Jordaanias. Eesti Energia katsed põlevkivist õli toota- ehkki sellest tehnoloogiast loobuti NSVL-s juba 1950 aastatel.

Kahjuks püüavad maapõue varade väärimisega välis- ja kodumaal tegeleda meie

kodumaised diletandid ja juristid, püüdatagi asju organiseerida teaduslikel alustel.
Ostap Benderlus on selle asja nimi.
Paekivi
Paekivi
Ravimuda
Reiden dolomiidi kaevandusest.
Reklaamiti tuhamägedel suusatamist
Riikliku geoloogiateenistuse moodustamine.
Seoses Rail Baltikuga võib eestis kaevandatav ehitusmaavara (kruus) otsa saada.
TallinnaTV 2017. aasta jaanuaris teemal maapõues leiduva loodusvara kasutamine.
Turba tootmine Eestis
Turbarabade(soode) taastamine.
Turvas
Täpselt ei mäleta, ilmselt midagi seoses Silmetiga. Aga võib-olla ka mõni valimiseelne
pursed mõnelt poliitikult.
Uudis sisemuses põleva aherainemäe kohta Ida-Virumaal.
Vase uuring põlevkivikaevandusest
Venemaal kaevanduses uputas
Via Baltica ehituse jaoks tuleb leida trassi läheduses liiva karjääre
VKG grupi riigitoetus
VKG suurendas põlevkivi kaevandamist
Värska hea muda!
Õnnetus kaevanduses
Yellowstone
VKG suurendab võimsust
Õnnetus Estonia kaevanduses
Venemaal kaevanduses uputas - 2
Kukruse mäe ümbertõstmise
Kiviõlis kaevandamise vähendamine, suured koondamised
Kaevurite päeva kohta
Töö VKG-s
Kaevurite koondamine
Vaidlus EE kaevanduste ja VKG Kaevandused vahel
Põlevkivi hinnad langesid ja tuli töötajaid vähendada, võimalik ka tulevikus
Arheoloogilised leiud ehitusplatsidel Tallinna kesk- ja vanalinnas.
Energeetika valdkonnast tuleb esimesena meelde kohtuvaidlus Ida-Virumaa tuulikute üle.
Kivisüsi
Lugesin, et kivisütt hakatakse kaevandama sügavamalt, kui seni
Maavärin Indoneesias
Rail Baltic hakkab meie mineraal- ja põhjavett Euroopasse viima
Rail Balticu ehitus ähvardab rikkuda Viljandimaal Kabelimäe rahu. Sakala. raudtee
Eestis leiti naftat diivanist. (Hansabank)
Metsade raiumine - puhastus
Eestis leiduva maagaasi kohta käiv artikkel.
Eestis on kulda
Et kõik kohad on kulda täis ja varsti ei pea enam tööl käima !

Et tahetakse kildagaasi hakata kaevandama ja meie maapõu seda täis, aga see protsess on äärmiselt kemikaalide rohke ja jätab endast maha "surnud" maa alad.

Silmet ja muldmetallid

Maagaas

2050 strateegia uudist nägin

Kuulsin, et kevadel (mais?) toimus maapõue konverents

Maapõue konverents: milline peaks olema Eesti maavarade tulevik?

Maapõue konverents: milline peaks olema Eesti maavarade tulevik? -Postimees

Maapõue poliitika põhialused, tõsi, üsna pealiskaudselt.